

Убивство в Месопотамії
Агата Крісті

Легендарний Пуаро

Медсестра Емі Лезерен прибуває до Іраку на розкопки в Тель-Ярімджі. На прохання відомого археолога Еріка Лайднера вона стає доглядальницею його дружини. Кохана Лайднера наче цілком здорова, а проте не здатна позбутися загадкового відчуття тривоги і боїться навіть найменшого поруху вітру. Та Емі недовго доводиться доглядати жінку. Місіс Лайднер помирає за дивних обставин. Що, як її страхи були виправданими, а бідолашний просто ніхто не вірив? Що, як це не нещасний випадок, а зумисне вбивство? Еркюль Пуаро, який проїздом опинився неподалік місця подій, вирішує допомогти в розслідуванні. На нього чекає складне завдання, адже кожен із підозрюваних має залізне алібі. Та для одного з них це лише ширма...

Агата Крісті

Убивство в Месопотамії

AGATHA CHRISTIE

Murder in Mesopotamia

AGATHA CHRISTIE, POIROT and the Agatha Christie Signature are registered trade marks of Agatha Christie Limited in the UK and elsewhere. All rights reserved.

Murder in Mesopotamia © 1936 Agatha Christie Limited. All rights reserved

Translation entitled «Убивство в Месопотамії» © 2020 Agatha Christie Limited. All rights reserved

© Hemiro Ltd, видання українською мовою, 2020

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2020

* * *

Присвячується моїм багатьом друзям-археологам в Іраку та Сирії

Передмова доктора Джайлза Райлі

Події, висвітлені в цій оповіді, відбулися близько чотирьох років тому. На мою думку, нинішні обставини вимагають надати громадськості чесний і неупереджений звіт про все, що тоді сталося. Останнім часом почали поширюватися найхімерніші та найсміховинніші чутки, буцімто поліція приховує важливі докази, та інші дурниці такого ґатунку. Такі спотворення реальності найчастіше з'являються в американській пресі.

З очевидних причин було бажано, щоб ця оповідь не виходила з-під пера когось із членів експедиції, чия об'єктивність (і це цілком справедливо) могли піддати сумніву.

Тому я запропонував міс Емі Лезерен узяти це завдання на себе. Вона, безперечно, чудово підходить на роль оповідача. Вона була професіоналом найвищого рівня, безпосереднім свідком – спостережливим, і розумним, і неупередженим, адже не мала жодного зв'язку з експедицією Піттстаунського університету до Іраку.

Та переконати міс Лезерен виконати це завдання виявилось непростю справою. Чесно кажучи, це було чи не найскладнішим викликом у моїй професійній кар'єрі – і навіть після написання рукопису вона виявила дивне небажання віддати його мені. Прочитавши текст, я зрозумів, що таку поведінку можна частково пояснити деякими критичними зауваженнями, які вона висловила щодо моєї доньки Шейли. Я швидко владнав це непорозуміння, запевнивши міс Лезерен: оскільки сучасні діти, не вагаючись, критикують батьків аж у друкованих виданнях, то батьки тільки потішаються, коли їхні нащадки отримають свою порцію образ! Іншою причиною вагань міс Лезерен була її надзвичайно низька оцінка власного художнього стилю. Вона сподівалася, що я «виправлю граматичні помилки і все таке». Я ж, навпаки, відмовився змінювати бодай слово. На мій погляд, стиль міс Лезерен яскравий, індивідуальний та цілком доречний. Вона може назвати Еркюля Пуаро в одному абзаці «Пуаро», а в наступному – «містер Пуаро». Така варіація є цікавою і наводить на думки. Інколи міс Лезерен, так би мовити, «поводиться чемно» (зазвичай медсестри – великі шанувальниці етикету), аж раптом цікавість, яку вона виявляє до перебігу подій, стає такою по-людськи завзятою, що вона вмить забуває про свій образ поважної медсестри.

Єдине, на що я зважився, – це написати перший розділ, але і в ньому я спирався на лист, люб'язно наданий мені подругою міс Лезерен. Він повинен бути таким собі фронтиспісом – тобто слугувати приблизним нарисом оповідача.

Розділ перший. Фронтиспіс

У вестибюлі багдадського готелю «Тігріс Пелас» медична сестра закінчувала лист. З-під її чорнильної ручки стрибали рядки:

...Ну, любя, гадаю, це насправді всі мої новини. Маю сказати, мені приємно було хоч трохи побачити світ, однак Англія для мене поза конкуренцією. Бруд і безлад у Багдаді такий, що ти не повірила б, – це зовсім не романтичне місце, як ми уявляли з казок «Тисячі й однієї ночі». Так, вид на місто з річки чарівний, але саме місто – просто якийсь жах, і до того ж тут не знайдеш справжніх крамниць. Майор Келсі провів мене по базарах, і, звичайно, я не заперечую, що вони чудернацькі, але тут дуже багато сміття, та й продавці щосили стукають у мідні каструлі – у мене аж голова

розболілася, – і можна сказати, що, окрім бруду, я нічого й не побачила. До того ж із цими каструлями треба бути обережним, адже вони можуть покритися мідянкою.

Я неодмінно повідомлю тобі, коли щось вигорить із роботою, про яку мені розповідав доктор Райлі. Він сказав, що цей американський джентльмен зараз у Багдаді й, можливо, прийде до мене сьогодні після обіду. Зі слів доктора Райлі, допомога потрібна не самому джентльмену, а його дружині: у неї начебто є якісь «примхи». Більше він нічого не сказав, але ж, люба, ми з тобою знаємо, що це зазвичай означає (але я щиро сподіваюся, що це не біла гарячка!). Звісно, нічого такого доктор Райлі не казав, але ж у нього був такий вираз обличчя... ну, ти розумієш, що я маю на увазі. Цей доктор Лайднер – археолог і розкопує могильний пагорб десь у пустелі для якогось американського музею.

Ну, люба, буду закінчувати. До речі, те, що ти мені розповіла про малого Стаббінса, – це дуже кумедно! Що з цього приводу сказала старша сестра?

Все-все, закінчую.

Завжди твоя,

Емі Лезерен

Поклавши лист у конверт, вона адресувала його до сестри Кершо з лікарні Святого Христофора в Лондоні.

Коли вона наділа ковпачок на ручку, до неї підійшов один зі слуг-арабів.

– До вас прийшов доктор Лайднер.

Сестра Лезерен обернулася. Вона побачила чоловіка середнього зросту з ледь сутулими плечима, брунатною бородою та м'яким утомленим поглядом.

Доктор Лайднер побачив жінку років тридцяти п'яти, яка мала рівну поставу й упевнений вигляд. Перед ним було життєрадісне обличчя з трішки випуклими блакитними очима, оточене блискучим каштановим волоссям. Він подумав, що жінка має саме той вигляд, який повинна мати медична сестра, що опікується пацієнтами з нервовим зривом. Весела, міцна, практична та діловита.

Так, сестра Лезерен йому підійде.

Розділ другий. Емі Лезерен, приємно познайомитися

Знаєте, а я ж насправді не письменниця і геть нічого не тямлю в цих речах. Я почала писати лише тому, що мене попросив доктор Райлі, а коли тебе про щось просить доктор Райлі... ну, йому ніхто не каже «ні».

– Але ж, лікарю, – благала його я, – я ж не вмію писати, зовсім не вмію!

– Нісенітниця, – пирхнув він. – Ставтеся до цього як до написання історії хвороби, коли вже так сумніваєтесь.

Ну... звісно, можна і так до цього ставитися. Але доктор Райлі ще не закінчив свою думку. Він додав, що всім потрібен простий і зрозумілий звіт про події в Тель-Ярімджі.

– Якщо такий звіт складе одна із зацікавлених сторін, його ніхто не вважатиме переконливим. Обов'язково скажуть, що він упереджений.

Тут він також, безперечно, мав рацію. Я перебувала у самісінькому центрі подій, але водночас залишалася, так би мовити, стороннім спостерігачем.

– А чому б вам самому все не записати, лікарю? – спитала я.

– Мене ж там не було, на відміну від вас. До того ж, – зітхнувши, додав він, – мені донька не дозволить.

Як же він прогинається під це дівчисько! Ганьба! Я вже зібралася була це йому пояснити, але раптом побачила, як він підморгнув мені. Це найгірша особливість доктора Райлі: ніколи не зрозумієш, коли він жартує, а коли говорить серйозно. Він завжди розмовляв повільно і меланхолійно – але добра половина його висловлювань мала іронічний підтекст.

– Ну... – Моя позиція похитнулась. – Гадаю, я могла б спробувати.

– Авжеж, могли б.

– Але я не зовсім розумію, з чого почати.

– У мене для вас гарна підказка. Почніть з початку і ведіть до кінця, а тоді – закінчуйте! [1 – Парафраз наказу Чирвового Короля з «Аліси в Країні Чудес» Льюїса Керрола (за пер. В. Корнієнка). (Тут і далі прим. пер.)]

– Я навіть не знаю напевно, де і з чого все почалось, – зітхнула я.

– Повірте мені, сестро, труднощі з тим, як почати розповідь, просто забавка порівняно з тим, як знайти в собі сили зупинитися! Принаймні в мене виникають саме такі труднощі, коли я маю зробити промову. Слухачам доводиться хапати мене за фалди і тягти донизу, примушуючи сісти на місце.

– Та ви жартуєте, лікарю.

– Я серйозний як ніколи. Отже, ви згодні?

Але мене непокоїла ще одна річ. Я трохи повагалась і врешті-решт знайшла в собі мужність і зауважила:

– Знаєте, лікарю, я боюсь, що мій виклад подій може виявитися трошки... особистим.

– Господи, жіночко, та що особистішим буде ваш виклад подій, то краще! Це ж історія про людей, а не про манекени! Розповідайте упереджено, пристрасно – та взагалі як вам заманеться! Опишіть усе так, як ви вважатимете правильним. Потім відредагуємо місця, які вам здадуться наклепницькими. Головне – пишіть. Ви ж розсудлива жінка, а отже, зробіть розсудливий, логічний опис того, що сталося.

Отак я й отримала завдання написати про все, і я пообіцяла докласти всіх зусиль.

Отже, я починаю, але, як я вже пояснила лікареві, важко зрозуміти, з чого саме, власне кажучи, потрібно почати.

Гадаю, насамперед я маю трохи розповісти про себе. Мені тридцять два роки, і звуть мене Емі Лезерен. Практичну підготовку я пройшла у лікарні

Святого Христофора, а потім два роки працювала в пологовому відділенні. Також я надавала приватні послуги і ще чотири роки працювала у притулку міс Бендікс для старих на вулиці Девоншир-плейс. До Іраку я потрапила разом із місіс Келсі: я наглядала за нею під час пологів. Вона поїхала до Багдада разом із чоловіком і заздалегідь найняла маляті няньку, яка перед цим кілька років працювала в родині друзів місіс Келсі – там, в Іраку. Діти цих друзів мали повернутися до Англії та піти до школи, і няня погодилася працювати у місіс Келсі після їхнього від'їзду. Місіс Келсі дуже нервувалася щодо подорожі з такою маленькою дитиною, і тому майор Келсі й найняв мене – я мала супроводжувати його дружину й маля і піклуватися про них. Ми домовилися, що майор оплатить мені зворотну подорож, якщо я не знайду попутників, які б потребували послуг медсестри.

Гадаю, описувати родину Келсі немає потреби: дитина виявилася справжнім подарунком, а місіс Келсі – дуже милою, хоча й полохливою, жінкою. Подорож мені дуже сподобалась – це була моя перша довга мандрівка морем.

На судні я познайомилась із доктором Райлі. Він мав похмуре обличчя, чорне волосся і низький сумний голос – який залишався таким, навіть коли його володар жартував, а жартувати він любив. Здається, йому подобалося дражнити мене, і він постійно казав різні дурниці – просто щоб подивитися, чи я відреагую. Він працював лікарем у містечку Гасанія, до якого з Багдада потрібно було їхати півтора дня.

Я вже провела в Багдаді близько тижня, аж тут знову нашттовхнулася на нього, і він поцікавився, коли я покидаю родину Келсі. Я відповіла, що мені дивно чути це від нього саме тепер, адже насправді Райти (інша сім'я, про яку я згадувала) вирішили повернутися додому раніше, ніж планували, а отже, їхня доглядальниця могла перейти на службу до місіс Келсі просто зараз.

Він сказав, що вже чув про Райтів, і тому запитав мене:

– Власне кажучи, сестро, ймовірно, у мене є для вас робота.

– Хворий?

Він насупився, ніби роздумуючи, казати мені чи ні.

– Це навряд чи можливо назвати хворобою. Це просто дама, яка має, скажемо так, свої «примхи».

– А-а! – відповіла я.

(Зазвичай усі розуміють, що тут мається на увазі – пияцтво або наркоманія!)

Доктор Райлі не вдавався в деталі. Він був дуже обачний.

– Так, – сказав він. – Певна місіс Лайднер. Її чоловік – американець, точніше американець шведського походження. Він очолює велику групу американських археологів.

І лікар розповів мені, що ця експедиція вела розкопки великого асирійського міста, на зразок Ніневії. І хоча будинок експедиції був розміщений недалеко від Гасанії, але, правду кажучи, це було дуже самотнє місце, і доктор Лайднер давно хвилювався за здоров'я своєї дружини.

– Я не дуже його зрозумів, але, здається, у неї час від часу трапляються напади страху.

- Вона постійно залишається сама серед місцевих? - запитала я.

- О ні, там дуже багато людей - семеро чи восьмеро. Я не думаю, що вона хоч раз опинялась у будинку сама. Але, здається, немає сумнівів, що вона довела себе до дивного стану. Лайднер, звісно, по вуха в роботі, але він обожає дружину, тому її стан дуже його непокоїть. Йому було б значно легше, якби він знав, що за нею наглядає людина відповідальна та кваліфікована.

- А якої думки сама місіс Лайднер?

Доктор Райлі похмуро відповів:

- Місіс Лайднер дуже чарівна жінка. Вона зазвичай змінює свою думку кожні два дні. Але загалом вона цю ідею підтримує. - І додав: - Вона ексцентрична жінка. Вона схильна до перебільшень і, як на мене, дуже вправно бреше, але Лайднер, здається, широко вірить, що вона до смерті чимось налякана.

- А що вона сама вам казала про це, лікарю?

- Ну, вона не радилася зі мною! У будь-якому разі я їй однаково ніколи не подобався, і на це є багато підстав. До мене прийшов лише Лайднер, він і запропонував цей план. Ну-с, сестро, що скажете? Вам випадає нагода побачити ще щось у цій країні, перш ніж повернутися додому, - адже вони копатимуть не менш ніж два місяці. А розкопки - досить цікава річ.

Подумавши хвилинку і зваживши всі «за» та «проти», я відповіла:

- Ну, гадаю, можна спробувати.

- Чудово, - зрадів доктор Райлі й підвівся. - Лайднер зараз у Багдаді. Я скажу йому, щоб він приїхав і подивився, чи зможе з вами домовитися.

Того ж дня доктор Лайднер прийшов у готель. Він виявився чоловіком середнього віку і здався мені людиною досить нервовою та нерішучою. У ньому відчувалися м'якість і доброзичливість і, певною мірою, безпорадність.

Він, здається, був справді відданий своїй дружині, але так і не зміг чітко мені пояснити, що саме з нею трапилося.

- Розумієте, - сказав він, збентежено смикаючи себе за бороду, - пізніше я зрозуміла, що це, в принципі, для нього типово, - моя дружина справді перебуває в дуже нервовому стані. І мене це... непокоїть.

- На фізичний стан скарг немає? - уточнила я.

- Ні-ні, гадаю, тут усе гаразд. Ні, я не думаю, що з нею фізично щось сталося. Але вона... уявляє такі речі, ну... ви ж розумієте.

- Які речі? - запитала я.

Але він ухилився від відповіді й просто розгублено пробурмотів:

- Вона доводить себе на рівному місці... Я справді не бачу ніяких підстав для її страхів.

- Страхів перед чим, докторе Лайднер?

Його відповідь виявилася розпливчастою:

– О, ну... це просто страхи, знаєте.

Ставлю десять до одного, подумала я, що це наркотики. І він цього не усвідомлює! Як і багато інших чоловіків. Вони тільки дивуються, чому їхні дружини такі нервові й мають такі різкі зміни настрою.

Я запитала, чи схвалює місіс Лайднер ідею моєї появи.

Його обличчя просіяло.

– Так! І це мене дуже приємно здивувало. Вона сказала, що це дуже гарна ідея, бо вона почуватиметься набагато безпечніше.

Останнє слово мене неприємно вразило. Безпечніше. Дуже дивне слово для таких обставин. Я почала підозрювати, що, мабуть, місіс Лайднер страждає на психічний розлад.

З якимось хлоп'ячим запалом доктор Лайднер продовжив:

– Я впевнений, ви добре порозумієтесь. Насправді вона дуже чарівна жінка. – Він широко всміхнувся, розганяючи мої підозри. – Вона відчуває, що ви станете для неї найбільшою втіхою. Я відчув те саме, щойно побачив вас. Ви маєте такий вигляд – якщо дозволите це сказати, – наче у вас б'є життя і ви сповнені здорового глузду. Я впевнений, що ви просто створені для Луізи.

– Ну, ми можемо спробувати, докторе Лайднер, – бадьоро відповіла я. – Я впевнена – тобто в будь-якому разі сподіваюся, що зможу бути корисною вашій дружині. Можливо, її непокоять місцеві?

– Боже, звісно ж ні! – Він похитав головою, певно, здивований таким припущенням. – Моя дружина дуже любить арабів – вона цінує їхню простоту і почуття гумору. Ми одружені менше ніж два роки, і це для неї лише другий сезон, але вона вже непогано розмовляє арабською.

Я трохи помовчала, а потім зробила ще одну спробу і спитала:

– Докторе Лайднер, невже ви зовсім не можете сказати мені, чого насправді боїться ваша дружина?

Я бачила, як він вагається, що саме відповісти. Нарешті він повільно сказав:

– Я сподіваюся – я вірю, – що вона сама вам про це розповість.

І більше я з нього нічогосінько не витягла.

Розділ третій. Чутки

Ми домовилися, що я приїду до Тель-Ярімджі наступного тижня.

Місіс Келсі переїжджала до свого дому в Алвії, і я була тільки рада хоч трохи полегшити їй життя.

За цей час я кілька разів чула згадку про експедицію доктора Лайднера. Друг місіс Келсі, молодий майор ВПС, презирливо скривився і вигукнув:

- Чарівна Луїза... То он він який, її останній! - І звернувся до мене: - Це ми їй дали таке прізвисько, сестро. Усі її знають як «Чарівну Луїзу».

- І що, невже вона така гарна? - запитала я.

- Це її власна оцінка. Вона вважає, що так воно і є!

- Не глузуйте, Джоне, - дорекла йому місіс Келсі. - Ви ж знаєте, що так думає не тільки вона! Вона звела з розуму багато чоловіків.

- Можливо, ви маєте рацію. Вона, звісно, уже не перволіток, але привабливості не втратила.

- Але ж і ви закохалися були в неї по самі вуха! - розсміялася місіс Келсі.

Майор ВПС почервонів і засоромлено визнав:

- Що ж, мабуть, вона і справді не позбавлена чарівності. Що стосується самого Лайднера, то він не лише боготворить землю, по якій вона ходить, - він хоче, щоб і всі інші члени експедиції їй поклонялися! Певна річ!

- Скільки їх там узагалі? - поцікавилась я.

- Сестро, там люди всіх професій та національностей, - весело відповів майор ВПС. - Англійський архітектор, французький чернець із Карфагена - він працює із написами: табличками та всім іншим, ну, ви розумієте. Також є міс Джонсон. Теж англійка - вона в них і швець, і жнець, і на дуді грець. Плюс низенький товстунчик, який усе фотографує - американець. І сім'я Меркадо. Тільки небо знає, що в них за національність - якісь латиноси! Вона зовсім молода, ця змієподібна істота, а як вона ненавидить Чарівну Луїзу! І є двоє юнаків, ну і все, мабуть. Дехто з них диваки, але загалом вони всі приемні - чи не так, Пеннімане? - Він звертався до літнього чоловіка, який сидів і замислено крутив у руках пенсне.

Той смикнувся від несподіваного запитання і подивився на майора ВПС:

- Так-так, дійсно, дуже приемна компанія. Тобто якщо брати кожного окремо. Звичайно, Меркадо той ще дивак...

- У нього така дивна борода, - вставила місіс Келсі. - Дуже дивний чоловік, ще й кульгає.

Майор Пенніман продовжив відповідь, наче не почувши її слів.

- Юнаки - вони обидва дуже приемні. Американець досить тихий, а от англієць - занадто балакучий. Дивно, зазвичай усе навпаки. Сам Лайднер - чудовий дядько, такий скромний і невибагливий. Так, окремо всі вони приемні люди. А проте чомусь - можливо, звісно, це лише моя уява, - коли я заходив до них востаннє, у мене з'явилося дивне враження, наче щось негаразд. Я, на жаль, не можу сказати, що саме я відчув... Усі вони поводитися неприродно. Панувала дивна атмосфера, така напружена... Гадаю, я найкраще поясню, що саме маю на увазі, коли зазначу, що всі вони занадто ввічливо передавали одне одному масло.

Трохи почервонівши, бо мені не дуже подобається висловлювати власну думку, я сказала:

- Якщо люди занадто довго перебувають в одному просторі, то рано чи пізно вони починають нервуватися. Я це знаю з досвіду роботи в лікарні.

- Ви маєте рацію, - погодився зі мною майор Келсі, - але сезон лише почався, тож навіряд чи вони вже встигли роздратуватися.

- Експедиція, імовірно, схожа на наше життя в мініатюрі, - висловив свої міркування майор Пенніман. - У ній є місце і для маленьких груп за інтересами, і для суперництва, і для ревнощів.

- Здається, цього року до неї ввійшло чимало новачків, - зазначив майор Келсі.

- Зараз підрахуємо. - Майор ВПС почав рахувати на пальцях. - Юний Колман - новенький, як і Райтер. Еммот був тут минулого року, і обое Меркадо також. Отець Лавіні - новенький. Він приїхав замість доктора Берда, який захворів і не зміг приєднатися до групи. Кері, звичайно, людина досвідчена. Він приїздить сюди із самого початку, а це вже п'ять років. Міс Джонсон працює майже стільки ж років, скільки й Кері.

- Я завжди вважав, що вони там у Тель-Ярімджі добре ладнають між собою, - зазначив майор Келсі. - Вони здавалися щасливою сім'єю, а це справжня дивина, якщо зважати на людську природу! Я впевнений, що медсестра Лезерен зі мною погодиться.

- Ну, - сказала я, - не можу з вами не погодитися! Мені довелося стати свідком багатьох сварок у лікарні - а починалися вони з дрібниць на кшталт суперечки щодо чайника чаю.

- Так, у замкнених колективах люди часто стають дріб'язковими, - кивнув майор Пенніман. - І все-таки я відчуваю, що цього разу є якась інша причина. Лайднер - він такий незлобливий та невибагливий чоловік, з дійсно надзвичайним почуттям тактовності. Йому завжди вдавалося підтримувати у своїх експедиціях приемну атмосферу та гарні стосунки між усіма членами колективу. Утім, днями я справді відчув емоційну напруженість.

Місіс Келсі засміялася.

- І ви дійсно не бачите цьому пояснень? Але ж це просто впадає в око!

- Що ви маєте на увазі?

- Звичайно ж місіс Лайднер.

- Ой, Мері, облиш, - сказав їй чоловік, - вона чарівна жінка, зовсім не сварлива.

- А я не казала, що вона сварлива. Вона викликає сварки!

- Яким чином? Та й навіщо це їй?

- Навіщо? Навіщо? Тому що їй нудно. Вона не археолог, лише дружина археолога. Їй нудно сидіти тут без жодної розваги, і тому вона створює свою власну драму. Їй весело, коли інші сваряться, вона так розважається.

- Мері, ти ж цього не знаєш. Ти це лише вигадуєш.

- Авжеж, я це вигадую! Але ви ще побачите, що я маю рацію. Чарівна Луїза не дарма прикидається Мона Лізою! Може, вона й не бажає нікому зла, але їй подобається спостерігати, що станеться далі.

- Вона віддана Лайднерові.

- О! Запевняю вас, я не мала на увазі якісь вульгарні інтриги. Але ця жінка - типова allumeuse[2 - Кокетка (фр.)].

- Жінки так мило відгукуються про інших жінок, - усміхнувся майор Келсі.

- Я знаю. Кісточки перемивають - ось що чоловіки кажуть у таких випадках. Але ми зазвичай маємо рацію щодо представниць своєї власної статі.

- Хай там як, - задумливо промовив майор Пенніман, - навіть припускаючи, що всі немилосердні здогадки місіс Келсі правдиві, я не думаю, що вони повністю пояснюють незвичайне відчуття напруженості - знаєте, воно радше скидається на стан атмосфери перед грозою. У мене було дуже сильне враження, що будь-якої миті може вибухнути буря.

- Не лякайте медсестру, - попросила його місіс Келсі. - Вона іде туди за три дні, а ваші слова можуть спонукати її відмовитися від поїздки.

- Та ні, мене цим не налякаєш, - розсміялась я.

Утім, я багато думала про все почуте. У моїй пам'яті знову і знову спливало цікаве використання доктором Лайднером слова «безпечніше». Може, на решту групи так впливав таємний страх його дружини, який залишався (чи не залишався) без уваги? А може, навпаки: вона нервувалася саме через цю напруженість - чи, можливо, через невідому причину напруженої атмосфери в групі?

Я подивилась у словнику слово «allumeuse», яке використала місіс Келсі, але не змогла зрозуміти його.

«Що ж, - сказала я собі, - треба почекати. Поживемо - побачимо».

Розділ четвертий. Я прибуваю до Гасанії

За три дні я покинула Багдад.

Мені не хотілося залишати місіс Келсі та маля - воно було таким милим і чудово зростало, щотижня набираючи належну вагу. Майор Келсі відвіз мене на вокзал і попрощався зі мною. Я мала прибути в Кіркук наступного ранку, а там мене мали зустріти.

Спала я погано - та й що казати: у потягу я завжди погано сплю. А того разу мене ще й переслідували кошмари.

Проте коли наступного ранку я визирнула у вікно, то побачила, що погода гарна, і мене охопила цікавість: що вони за одні, ті люди, з якими мені от-от доведеться зустрітися?

Я вийшла на платформу і почала розгублено озиратися навколо, але майже одразу побачила, що до мене йде якийсь юнак. У нього було кругле рожеве обличчя. Справді, за все своє життя я ніколи не бачила людину, яка мала б точнісінько такий вигляд, як персонаж із книжки Пелема Вудгауза[3 - Пелем Вудгауз (1881-1975) - англійський письменник-гуморист, зокрема відомий творами про дворецького Дживза і його господаря Берті Вустера.].

- Здоровенькі були! Ви медсестра Лезерен? Тобто я хотів сказати, ви, напевно, саме вона, як я бачу! Ха-ха! Мене звати Колман. Мене відправив

по вас доктор Лайднер. Як ви почуваетесь? Жаклива поїздка, чи не так? Хіба мені не знати цих клятих потягів? Ну, от ви тут... а ви вже снідали? Це і весь ваш багаж? Здається, ви дуже скромна людина, еге ж? Місіс Лайднер має чотири валізи та дорожню скриню, і я вже мовчу про коробку для капелюшків і фірмову подушку та ще багато всього іншого. Я не занадто багато розмовляю? Ходімо до нашої карети.

Ззовні на нас чекала автівка – пізніше я чула, як її називають «станційний фургон». Вона й справді трохи скидалася на фургон, а ще трохи – на вантажівку і трохи – на легковий автомобіль. Містер Колман допоміг мені залізти всередину, попередивши, що мені краще сидіти поруч із водієм, бо там не так сильно трясє.

Трясє? Цікаво, як ця чортопхайка не розвалилася! І нічого бодай трохи схожого на дорогу – лише стежина, уся у вибоїнах та ямах. Ось тобі і славетний Схід! Коли я згадала наші чудові магістральні дороги в Англії, мене ненадовго охопила туга за батьківщиною. Містер Колман нахилився вперед зі свого місця (він сидів позаду мене) і шосили заволав мені на вухо:

– Дорога в дуже гарному стані, – крикнув він одразу після того, як нас так підкинуло з місць, що ми ледь не торкнулися даху.

І, здавалося, він зовсім не жартував.

– Це для вас дуже добре, адже печінка струшується. Ви повинні про це знати, сестро.

– Стимульована печінка не піде мені на користь, якщо в мене голова розколеться, – ехидно зауважила я.

– Ви маєте проїхатися тут після того, як пройде дощ! Заноси будуть чудові. Більшу частину часу машина їде боком.

На це я нічого не відповіла.

Незабаром нам довелося перетнути річку – ми зробили це на найбожевільнішому поромі, який лишень можна собі уявити. На мій погляд, нам дуже пощастило, що ми взагалі перебралися; але всі, здається, сприйняли нашу вдачу як належне.

Нам знадобилося близько чотирьох годин, щоб дістатися до Гасанії, – місто, на мій превеликий подив, виявилось досить великим. З іншого берега річки, перш ніж ми переправилися, воно справило на мене гарне враження: така затишна місцина, побудована з білого каменю, прикрашена мінаретами. Але щойно ми перетнули міст і в'їхали на територію міста, мене наповнили геть інші відчуття. Усюди смердить, під ногами сміття, будівлі напівзруйновані, навколо бруд і безлад.

Містер Колман відвів мене до будинку доктора Райлі – за його словами, лікар хотів пообідати зі мною.

Доктор Райлі був так само приємний, як і завжди, і будинок його теж був гарним – свіжим та бездоганно чистим, і в ньому була ванна кімната! Я охоче прийняла ванну, і коли знову одяглась у форму медсестри і спустилась обідати, я вже почувалася добре.

Обід якраз подали, і ми ввійшли до ідальні. Лікар перепросив за свою доньку – за його словами, вона завжди спізнювалася.

Щойно ми закінчили з дуже гарною стравою – яйцями в соусі, як у кімнату зайшла дівчина, і доктор Райлі відрекомендував її мені:

– Сестро, це моя донька, Шейла.

Вона потиснула мені руку, висловила сподівання, що моя подорож була приємною, скинула капелюшка, холодно кивнула містерові Колману і сіла.

– Ну, Білле, – сказала вона. – Як поживаєш?

Він заходився розповідати про якусь вечірку, що мала відбутися в клубі, а я стала придивлятися до дівчини.

Не можу сказати, що вона мені сподобалася. Трішки зухвала, як на мене. А ще надзвичайно безцеремонна, хоч і гарна з лиця. Чорне волосся, блакитні очі, бліде обличчя – і нафарбовані вуста. Манера розмови в неї була зверхня й саркастична, і мене це дратувало. Була у мене колись така стажерка, і хоча я визнаю, що працювала вона дуже добре, але її манера говорити завжди мені допікала.

Мені раптом здалося, ніби містер Колман залицяється до дівчини. Він почав трохи заікатися, і його балаканина стала ще більш ідіотичною, ніж раніше, якщо це взагалі можливо! Він нагадав мені великого дурного пса, який махає хвостом і намагається догодити.

Після обіду доктор Райлі поїхав у лікарню, а містерові Колману треба було привезти дещо з міста, і тоді міс Райлі запитала мене, чи не хочу я трохи прогулятися містом, чи радше залишилася б у будинку. Містер Колман, за її словами, повернеться до мене через годину.

– А тут є що подивитися? – здивувалась я.

– Є кілька мальовничих куточків, – відповіла міс Райлі. – Але я не знаю, чи вони припадуть вам до смаку. Там дуже брудно.

Вона це сказала, наче вжалила. Я ніколи не вміла милуватися краєвидом, якщо для цього потрібно заплющити очі на бруд.

Урешті-решт вона потягла мене до досить приємного клубу: із вікон відкривався гарний вид на річку, і, що теж важливо, там були англійські газети та журнали.

Коли ми повернулися до будинку, містера Колмана ще не було, тож ми сіли трохи поговорити. Розмова чомусь не в'язалася.

Міс Райлі запитала мене, чи я вже познайомила з місіс Лайднер.

– Ні, – відповіла я. – Тільки з її чоловіком.

– А, – промовила вона. – Цікаво було б дізнатися ваше враження.

Я промовчала, а вона продовжувала:

– От доктор Лайднер мені дуже подобається. Та він усім подобається.

«Про чоловіка так кажуть, коли його дружина не подобається», – подумки зауважила я.

Я й далі мовчала, і раптом вона запитала:

– Що з нею? Чи доктор Лайднер вам щось розповів?

Я не збиралася починати пліткувати про пацієнтку ще до того, як до неї доїхала, тому ухилилася від прямої відповіді:

- Я так зрозуміла, вона трохи виснажена і їй потрібен догляд.

Міс Райлі розсміялася - дуже неприємний у неї був сміх, маю сказати, - різкий, грубий.

- Боже милостивий! - вигукнула вона. - Та ж із нею і так носиться дев'ятеро людей - хіба цього мало?

- Гадаю, усім їм є чим зайнятися, - зазначила я.

- Зайнятися? Звичайно, справ у них багато. Але Луїза для них важливіша за всі справи - і вона пильно за цим стежить.

«Еге ж, - сказала я собі. - Вам вона зовсім не подобається».

- А проте, - продовжувала міс Райлі, - я не розумію, чого вона хоче від професійної медсестри. Я вважала, що вона воліла б допомогу якогось аматора, а не того, хто кластиме їй у рота термометр і рахуватиме її пульс і врешті-решт зведе все до сухої арифметики.

Ну, я мушу визнати, оце вже мені стало цікаво.

- Ви думаєте, з нею все гаразд? - уточнила я.

- Звичайно, з нею нічого не сталося! Ця жінка здорова, як бик. «Дорога Луїза цілу ніч не спала, у неї чорні кола під очима». Так, звісно - вона ж їх олівцем намалювала! Щоб привернути увагу і щоб усі метушились, кружляли навколо неї!

Щось у цьому, звичайно, було. Мені довелося (у роботі медсестри це звичайна річ) стикатися з багатьма іпохондриками, чиєю єдиною насолодою було змушувати всіх домашніх танцювати навколо себе. І якби лікар чи медсестра сказали їм: «У вас не знайдено жодної з відомих на землі хвороб»... То, для початку, «хворі» цьому не повірили б, а їхнє обурення було б цілком щирим.

Звісно, можливо, місіс Лайднер саме такий випадок. Звичайно, першою жертвою такого обману мав стати її чоловік. Чоловіки, як я зрозуміла з досвідом, дуже довірливі, коли йдеться про хвороби. Але те, що я почула, усе-таки не зовсім відповідало цій картині. Наприклад, я ніяк не могла зрозуміти, до чого тут те дивне слово - «безпечніше».

Дивно, і чому воно застрягло в моїй свідомості?

Розмірковуючи про це, я запитала:

- Чи місіс Лайднер - нервова жінка? Або, можливо, вона нервується, наприклад, через те, що живе далеко від будь-якої цивілізації?

- Та нащо їй нервуватися? Боже милостивий, їх там аж десятеро! А через те, що вони мають справу зі старовинними речами, там ще й охорона є. Ні, ні, у неї немає підстав нервуватися, принаймні...

Мені здалося, що дівчину вразила якась думка, і тому вона замовкла. Лише за хвилину чи дві міс Райлі продовжила:

- Дивно, що ви це сказали.

– Чому?

– Нещодавно ми з капітаном Джервісом заіхали до неї. Це було вранці. Більшість були на розкопках. Вона сиділа й писала листа і, гадаю, не чула, що ми приїхали. Слуги, що зазвичай приводив нас до неї, ніде не було, тож ми підійшли просто до веранди. Мабуть, вона побачила на стіні тінь Джервіса, бо вона так закричала! Потім, звичайно, вона перепросила. Сказала, що подумала – то хтось чужий. Якось це дивно. Я маю на увазі, навіть якщо це був незнайомець, навіщо було так верещати?

Я задумливо кивнула.

Міс Райлі помовчала, а потім раптом вибухнула:

– Я не розумію, що з ними цього року. Їх усіх чогось тіпає. Джонсон завжди така похмура, що майже не розтуляє рота. Якщо до Девіда не звертатися, він теж воліє мовчати. Білл, звичайно, ніколи не замовкає, але якось від його балаканини, здається, усім ще гірше. Кері має такий вигляд, ніби зараз щось станеться. І всі вони дивляться одне на одного так, ніби... ніби... ну, не знаю як, але дуже-дуже дивно.

Яка рідкісна ситуація, подумала я, дві такі несхожі особи, як міс Райлі й майор Пенніман, чимось однаково вражені.

Цієї ж миті ввірвався містер Колман. Так, «ввірвався» – дуже точний опис його появи. Я б не здивувалася, якби він висолопив язика і раптово почав махати хвостом.

– Здоровенькі були, – озвався він. – Найкращий покупець у світі – це я! Ви показали нашій медсестрі вже всі дива цього міста?

– Вони її не вразили, – сухо відповіла міс Райлі.

– Я її не засуджую, – щиро промовив містер Колман. – Кому сподобається таке глухе брудне містечко?

– Білле! Ви не любите мальовничих пейзажів та антикваріату? Як же ви опинилися серед археологів?

– Не звинувачуйте в цьому мене. Звинувачуйте мого опікуна. Він – учена птиця, входить до вченої ради свого коледжу, а ще риється серед книжок у домашніх капцях. Для нього це шок – мати такого підопічного, як я.

– Я думаю, це жакливо безглуздо – коли людину змушують іти у професію, яка її зовсім не цікавить, – різко заявила дівчина.

– А мене й не змушували, давня моя подруго Шейло, не змушували. Старий запитав мене, чи бажаю я собі якусь конкретну професію, і я відповів, що ні, і тому він випросив тут сезон для мене.

– Але хіба ви не знаєте, чим хотіли б займатися? Якесь бажання у вас має бути!

– Звичайно ж. Мое бажання полягає в тому, щоб узагалі не працювати. Що я хотів би, то це мати купу грошей та займатися мотоперегонами.

– Яка нісенітниця! – фиркнула міс Райлі.

Голос у неї був дуже розсерджений.

– Я цілком розумію, що про це не може бути й мови, – весело відповів Колман. – Отже, коли я повинен щось робити, то мені байдуже, що це буде, аби не цілодобове митарство в якійсь конторі. Я був радий нагоді трохи помандрувати. Ну що ж, ось твоя нагода, сказав я собі, і тепер я тут.

– Гадаю, користі від вас небагато!

– А в цьому ви помиляєтесь. Я ж можу стояти біля місця розкопок і кричати – Y'Allah! [4 – Покваптеся! (араб.)] Власне кажучи, я ще непогано малюю. Імітація почерку була моєю спеціалізацією у школі. Я був би першокласним підробником. До речі, мабуть, колись до цього дійде. І якщо мій «Роллс-Ройс» раптом обілле вас водою з калюжі, поки ви чекатимете на зупинці автобус, то знайте: я перейшов на бік зла.

Міс Райлі холодно заявила:

– Здається, вам час узятися до справи замість того, щоб так багато говорити?

– Сестро, і як вам така гостинність?!

– Я впевнена, що медсестра Лезерен прагне влаштуватись якомога скоріше.

– Завжди ви в усьому впевнені, – усміхнувся Колман.

Я не могла не погодитися з ним. Самовпевнена, зухвала дівчина.

– Можливо, нам краще вже їхати, містере Колман, – сухо сказала я.

– Ви маєте рацію, сестро.

Я потиснула руку міс Райлі й подякувала їй, і ми вирушили.

– Страшенно приваблива дівчина, ця Шейла, – кинув Колман.

– Але завжди дає гарбуза залицяльникам.

Ми покинули місто і деякий час їхали ґрунтіркою між зеленими пашнями. Дорога була всипана борознами та вибоїнами.

Приблизно за півгодини містер Колман указав на великий курган попереду нас, на березі річки, і промовив: «Тель-Ярімджа».

З цього місця було видно, як там рухаються маленькі, наче мурахи, чорні фігурки.

І раптом вони всі разом побігли вниз схилом пагорба.

– Фідос, – пояснив містер Колман. – Час закінчення роботи. Ми завершуємо за годину до заходу сонця.

Будинок, де влаштувалась експедиція, стояв трохи далі від річки.

Водій завернув за кут, проштовхнувся в надзвичайно вузьку арку, і ми прибули на місце.

Дім зусібіч оточував внутрішній двір. Спершу будинок займав лише південну сторону двору, а на сході розмістили кілька другорядних споруд. Члени експедиції продовжили будівництво з двох інших сторін. Оскільки пізніше план будинку матиме неабияке значення, я додаю сюди його приблизний ескіз.

Усі кімнати виходили на внутрішній двір, як і більшість вікон, за винятком тих, що були в найстарішій, південній будівлі, яка також мала вікна, що виходили до зовнішнього світу. Ці вікна, однак, були замкнені ззовні. У південно-західному куті двору містилися сходи, що вели на довгий плаский дах із парапетом уздовж південної сторони будівлі – вона була вища за три інші сторони.

Містер Колман повів мене східною стороною двору, а далі повернув до великої відкритої веранди, що була в самому центрі південної частини будинку. Він відчинив бокові двері, і ми ввійшли в кімнату, де за чайним столиком сиділи кілька людей.

– Та-да-ам! – вигукнув містер Колман. – А ось і ваша Сара Гемп[5 – Сара Гемп – медсестра з роману Чарльза Дікенса «Мартін Чезлвіт».]!

Дама, яка сиділа на чолі столу, підвелась і підійшла привітати мене.

Це була моя перша зустріч із Луізою Лайднер.

Розділ п'ятий. Тель-Ярімджа

Я не проти визнати, що мое перше враження від зустрічі з місіс Лайднер стало відвертою несподіванкою. Коли багато чуєш про людину, то створюється певний її образ. І в моїй голові міцно засіло уявлення, що місіс Лайднер – похмура, завжди незадоволена жінка. Нервова та завжди мов на голках. До того ж я також гадала, що вона... ну, якщо говорити відверто, трохи вульгарна.

Але місіс Лайднер виявилася зовсім не такою, як я її уявляла! Почнімо з того, що я побачила дуже вродливу жінку. На відміну від чоловіка, вона не була шведкою, хоч за її зовнішністю цього й не скажеш. Вона належала до білявок того скандинавського типу, який не дуже часто й побачиш. Уже не першої молодості – років тридцяти чи, може, сорока. Обличчя виснажене, а серед світлого волосся впадали в око сиві прядки. А от її очі мене вразили: уперше в житті я побачила очі, які справді можна було б назвати фіолетовими. Вони були дуже великі, а під ними залягли ледь помітні тіні. Загалом місіс Лайднер була худорлявою і тендітною жінкою, і якщо я скажу вам, що вона мала дуже втомлений, але водночас дуже жвавий вигляд, то ви мені не повірите, адже це нісенітниця, – утім, саме таке в мене склалося враження про цю жінку. Я також відчувала, що переді мною стоїть справжня леді. А це щось та означає, навіть у наші дні.

Вона простягнула мені руку і всміхнулася. Її голос вирізнявся низьким тембром, а розмовляла вона ніжно, розтягуючи слова на американський манер.

– Сестро, я так рада, що ви приїхали. Чи не бажаєте чаю? Чи ви спочатку хочете побачити свою кімнату?

Я погодилася на чай, і вона познайомила мене з людьми, що сиділи за столом.

– Це міс Джонсон і містер Райтер. Місіс Меркадо. Містер Еммот. Отець Лавінї. Мій чоловік з'явиться незабаром. Будь ласка, сідайте тут, між отцем Лавінї та міс Джонсон.

Я зробила так, як мені запропонували, і міс Джонсон завела зі мною розмову – почала розпитувати про подорож і все інше.

Мені вона сподобалась – нагадала мені старшу медсестру, якою всі ми, старанні стажерки, відверто захоплювались.

Я вирішила, що їй уже під п'ятдесят; посивіле волосся вона підстригала коротко, і це надавало їй чоловічого вигляду. Голос у неї був різкий, але прийнятний і досить глибокий; обличчя вона мала непривабливе, вкрите зморшками, із майже сміховинно задертим носом, який вона мала звичай роздратовано терти, коли щось турбувало або бентежило її. Одягнена міс Джонсон була в твідовий жакет і спідницю, зроблені, скоріше, на чоловічий манер. Незабаром вона повідомила мені, що родом із Йоркшира.

Отець Лавінї викликав у мене невеличку тривогу. Це був високий чоловік із великою чорною бородою і пенсне. Я чула, як місіс Келсі казала, що серед археологів є французький чернець, і тепер я звернула увагу на те, що Лавінї був одягнений в рясу з якогось білого вовняного матеріалу. Мене це здивувало, радше тому, що я завжди вважала: коли людина йде у монастир, то більше звідти не повертається.

Місіс Лайднер розмовляла з ним переважно французькою мовою, але зі мною він говорив досить непоганою англійською. Я помітила, що у нього проникливі, спостережливі очі і він постійно переводив погляд з обличчя на обличчя.

Навпроти мене сиділи ще троє. Містер Райтер був товстим білявим молодиком в окулярах. Він мав досить довге кучеряве волосся і дуже круглі блакитні очі. Гадаю, колись він був чарівною дитиною, але просто зараз від чарівності не залишилось ані сліду! Правду кажучи, він трохи скидався на поросля. Інший юнак був підстрижений дуже коротко, майже налісо. Він мав трохи довгасте обличчя, дещо кумедне, і надзвичайно гарні зуби; коли він усміхався, то здавався дійсно привабливим. Однак говорив він рідко, лише кивав, а коли до нього зверталися, то відповідав лаконічно. Він був американцем, як і містер Райтер. Нарешті, за столом сиділа ще й місіс Меркадо, утім, я не змогла її добре роздивитись, бо щоразу коли я кидала на неї погляд, то завжди помічала, як вона дивиться на мене такими голодними очима, що мене це бентежило, якщо не сказати більше. З її погляду можна було б вирішити, що медсестра – така собі дивна тваринка. Ніякого виховання взагалі!

Вона була зовсім молодою – не старшою за двадцять п'ять років, смаглявою і такою... спокусливою, якщо ви розумієте, про що я. У певному сенсі вона мала досить привабливий вигляд, але в ній було те, що моя мама називала «темним домішком». Одягнена вона була в яскравий пуловер, і в той же колір були пофарбовані її нігті. Вона мала худе, пташине обличчя з великими очима і досить підозріло підібганими губами і загалом справляла враження людини в'їдливої.

Чай виявився дуже гарним – приємна міцна суміш, а не те слабке китайське вариво, яке завжди робила місіс Келсі і яке було болючим випробуванням для мене.

До чаю пропонували тости, варення, вівсяне печиво і маленький пиріг. Містер Еммот взявся піклуватися про мене і постійно передавав мені ці солодощі. Як завжди мовчазний, він, здавалося, негайно помічав, коли моя тарілка порожніла.

Незабаром до нас прибіг містер Колман і зайняв місце по інший бік міс Джонсон. Складалося враження, що його ніщо не турбує: він теревенив безупинно.

Місіс Лайднер зітхнула один раз і кинула стомлений погляд у його бік, але це не мало жодного ефекту. Не вгамувався він і після того, як місіс Меркадо, до якої він здебільшого і звертався під час своєї тиради, повністю віддалася спостеріганню за мною і лише кілька разів кинула йому суто формальні відповіді.

Ми вже закінчували пити чай, коли з розкопок повернулися доктор Лайднер та містер Меркадо.

Доктор Лайднер привітав мене зі своєю звичною привітністю. Я помітила, як він швидко і стривожено глянув на дружину – здається, те, що він побачив на її обличчі, його заспокоїло. Потім він сів з іншого боку столу, а містер Меркадо – на вільне місце поруч із місіс Лайднер. То був високий, худий, меланхолійний чоловік, значно старший за свою дружину, з блідо-жовтим обличчям та чудернацькою безформною бородою. Я дуже зраділа, коли він зайшов, бо його дружина лише тоді перестала дивитися на мене і перемкнула увагу на нього, спостерігаючи за ним з якоюсь тривожною нетерплячістю, яка мені здалася дуже дивною. Містер Меркадо навіть не торкнувся шматка пирога на своїй тарілці.

За столом залишалось ще одне вільне місце. Незабаром двері відчинилися, і зайшов ще один чоловік.

Щойно я побачила Річарда Кері, я відчула, що він, мабуть, один із найкрасивіших чоловіків, яких я доти бачила, – однак водночас я засумнівалася, чи так воно насправді. Бо сказати, що чоловік гарний і в той же час схожий на мерця, ну... це ж явна суперечність, але так воно і було. Він являв собою буквальне втілення вислову «шкіра та кістки», причому щільно натягнута шкіра, а кістки... так, вони були красиві. Тонкі лінії щелепи, скроні й лоба так чітко окреслені, що чоловік скидався на бронзову статую. І на цьому худому засмаглому обличчі сяяли двоє найяскравіших і найуважніших очей, які я колись бачила. Він був шість футів на зріст, а щодо віку, то, гадаю, він ще не відсвяткував сорокаліття.

Доктор Лайднер відрекомендував його мені:

– Сестро, це містер Кері, наш архітектор.

Голос у новоприбулого виявився приємним, і він розмовляв англійською, але що саме він пробурмотів – я не розібрала. Сів містер Кері поруч із місіс Меркадо.

Місіс Лайднер зазначила:

– Боюся, що чай трошки охолов, містере Кері.

Він увічливо відповів:

– Нічого, місіс Лайднер. Я сам винен, що запізнився. Але я хотів спершу закінчити складати план тих стін.

– Бажаєте варення, містере Кері? – пригостила його місіс Меркадо.

А містер Райтер підштовхнув до гостя тарілку з тостами.

І я згадала слова майора Пеннімана, який казав: «Гадаю, я найкраще поясню, що саме маю на увазі, коли зазначу, що всі вони занадто ввічливо передавали одне одному масло».

Так, у цьому було щось дивне...

Відтінок формальності...

Складалося враження, що я опинилась у компанії незнайомців, а не людей, які добре знали одне одного і були знайомі, як деякі з них, чимало років.

Розділ шостий. Перший вечір

Після чаю місіс Лайднер провела мене до моєї кімнати.

Мабуть, зараз найкраща нагода, щоб коротко описати розміщення кімнат. Усе дуже просто і зрозуміло, якщо мати під рукою план будинку.

Обабіч веранди були двері, що вели у дві головні кімнати. За тими, що праворуч, містилася ідальня, де ми пили чай. А за дверима ліворуч було абсолютно ідентичне приміщення (я назвала його вітальнею), яке використовували як загальну кімнату, такий собі різновид неформального робочого кабінету. Деякі креслення (крім, власне, архітектурних) робили саме там, і туди ж приносили крихкі шматочки кераміки. Через вітальню можна було потрапити до кімнати старожитностей, де зберігалися всі знахідки з розкопок: на полицях та у скриньках, на великих стелажах і столах. З цієї кімнати не було іншого виходу, ніж через вітальню.

Із кімнатою старожитностей сусідила спальня місіс Лайднер, але туди можна було потрапити лише крізь двері, які виходили у внутрішній двір. Там, як і в інших приміщеннях на південному боці будинку, було кілька загратованих вікон, що виходили на поорані поля. Під прямим кутом до кімнати дружини прилягала (але без суміжних дверей) спальня доктора Лайднера. Це була перша з кімнат на східній стороні будівлі. Поруч із нею і була моя кімната. Далі йшли кімнати міс Джонсон, місіс Меркадо і містера Меркадо, а за ними – дві так звані ванні кімнати.

(Коли я згодом використала це словосполучення у присутності доктора Райлі, то він лишень розсміявся і сказав, що ванна кімната – це приміщення, де є ванна, а інакше це зовсім не ванна кімната! Байдуже, коли ви вже звикли до кранів і належної сантехніки, дивно називати «ванними кімнатами» пару сіней з бляшаними сидячими ванночками у кожній з них і каламутною водою, принесеною в бідонах з-під гасу!)

Усю цю сторону будівлі доктор Лайднер додав до початкового арабського будинку. Спальні були однакові: кожна з вікном і дверима, що виходили у внутрішній двір. Уздовж північної сторони простягалися креслярська, лабораторія та два фотоприміщення.

Знов повернімося до веранди. По інший бік від неї кімнати були розміщені приблизно так само. Ідальня мала вхід до кабінету, де зберігали теки, робили каталогізацію знахідок і друкували тексти. Кімнаті місіс Лайднер відповідала кімната отця Лавіні, якому віддали найбільшу спальню. Її він

також використовував для розшифрування – якщо так можна сказати – таблицок.

У південно-західному куті були сходи, що вели на дах. На західній стороні спершу йшло кухонне приміщення, а потім чотири маленькі спальні, де жили молодики: Кері, Еммот, Райтер та Колман.

У північно-західному куті містилася фотомайстерня з дверима, що вели до фотолабораторії. Поруч лабораторія. Потім ішов єдиний вхід у двір – велика арка, крізь яку ми в'їхали. Ззовні були спальні приміщення для тутешніх слуг, вартівня для солдатів, а також стайня – для коней, на яких підвозили воду. Креслярська була розміщена праворуч від арки і займала решту північної сторони.

Я досить докладно описала будинок зараз, тому що не хочу знову повертатися до цього в майбутньому.

Як я вже казала, місіс Лайднер особисто показала мені будівлю і нарешті провела мене в мою спальню. Вона висловила сподівання, що мені там буде комфортно і що я знайду все необхідне.

Кімната була обставлена просто, але гарно: ліжко, комод, умивальник і стілець.

– Слуги приносять вам гарячу воду перед обідом і вечерею та, звичайно, вранці. Якщо забажаєте додатково, просто вийдіть на вулицю і поплескайте, а коли підійде слуга, скажіть йому: jib mai' har[6 – Принеси води (араб.)]. Запам'ятаєте?

Я запевнила її, що зможу, і повторила слова, трохи затинаючись.

– Усе гаразд. Говоріть упевнено, а краще – кричіть. Араби нічого не зрозуміють, якщо говорити нашим звичайним «англійським» тоном.

– Ці мови – дивна річ, – зазначила я. – Дуже незвично, що їх так багато, та ще й таких різних.

Місіс Лайднер усміхнулася.

– У Палестині є церква, в якій молитва Господня написана різними мовами – якщо пам'ять мене не зраджує, дев'яносто разів, по одному на кожну мову.

– Ого! – ахнула я. – Тоді я мушу написати про це своїй тітці. Їй буде дуже цікаво.

Місіс Лайднер неухважно торкнулася до глечика з тазиком і посунула мильницю на дюйм-два.

– Я сподіваюся, вам тут сподобається, – сказала вона, – і ви не надто нудьгуватимете.

– Мені ніколи нудьгувати, – запевнила я її. – Життя для цього недосить довге.

Вона не відповіла, а тільки й далі торкалась умивального начиння, ніби про щось замислившись.

Раптом я відчула на собі пекучий погляд її темно-фіолетових очей.

– Сестро, що саме вам сказав мій чоловік?

Ну, зазвичай я знаю, що відповідати на запитання такого стибу.

– Він сказав, що ви трохи розгублені та втомилися, місіс Лайднер, – промовила я швидко. – І що ви просто хотіли, щоб хтось доглядав за вами і брав на себе всі ваші турботи.

Місіс Лайднер повільно і задумливо схилила голову.

– Так, – погодилася вона. – Так, дуже добре.

Її відповідь прозвучала трохи загадково, але я не воліла розбиратися з таємницями. Натомість я продовжила:

– Я сподіваюся, ви дозволите мені допомогти вам з усіма господарськими справами. Не давайте мені байдикувати.

Вона легенько всміхнулася.

– Дякую, сестро.

Потім вона сіла на ліжко і, на мій подив, почала досить детально розпитувати мене. Я кажу «на мій подив», бо, відколи вперше глянула на неї, я відчувала впевненість, що місіс Лайднер – леді. А леді, з мого досвіду, дуже рідко проявляє цікавість до чужого життя.

Але здавалося, місіс Лайднер прагнула дізнатися про мене все, що тільки можна. Де я проходила стажування і як давно це було. Що привело мене на Схід. Як сталося, що доктор Райлі порекомендував мене. Вона навіть запитала мене, чи була я коли-небудь в Америці або мала там знайомих чи родичів. Кілька запитань, які вона поставила мені, в той час здавалися абсолютно безглуздими, але згодом я зрозуміла, чому вони пролунали з її вуст.

Раптово її поведінка змінилася. Вона всміхнулася теплою сонячною усмішкою і солодко та лагідно повідомила, що дуже рада моему приїзду, бо впевнена, що я стану для неї втіхою.

Місіс Лайднер встала з ліжка і промовила:

– Чи хотіли б ви піднятися на дах і побачити захід сонця? Зазвичай у цей час це дуже приємне видовище.

Я охоче погодилася.

Коли ми вийшли з кімнати, вона запитала:

– Чи багато було людей у потягу з Багдада? Були якісь чоловіки?

Я відповіла, що нікого особливого не помітила. Напередодні ввечері у вагоні-ресторані було двоє французів. І ще трое чоловіків, з чия розмови я зрозуміла, що вони мали якийсь стосунок до трубопроводу.

Вона кивнула, і з її легень вирвався ледь чутний звук. Мені здалося, місіс Лайднер зітхнула з полегшенням.

Ми піднялися на дах разом.

Там ми зустріли місіс Меркадо (вона сиділа на парапеті), а також доктора Лайднера, який схилювся над рядами каміння і черепків. Серед них були якісь кам'яні штуки, які він назвав ручними млинами, товкачі, долота й

кам'яні сокири, а ще безліч уламків гончарних виробів із химерними візерунками; я ніколи не бачила стільки одразу.

– Підходьте сюди, – поклікала нас місіс Меркадо. – Хіба ж це не красиво?

Захід сонця і справді був прекрасний. Ближче до горизонту виднілася Гасанія – підсвічена сонцем, вона наче зійшла з казки, а річка Тигр, що текла між широких берегів, скидалася на міраж.

– Хіба не прекрасно, Еріку? – спитала місіс Лайднер.

Доктор підвів відсторонений погляд, неуважно пробурмотів: «Прекрасно, чудово» – і продовжив сортувати черепки.

Місіс Лайднер усміхнулась і промовила:

– Археологи дивляться лише на те, що лежить під їхніми ногами. Небо та небеса для них не існують.

Місіс Меркадо захихотіла.

– О, вони такі дивні, і ви про це дуже скоро дізнаєтесь, сестро, – сказала вона.

Вона помовчала і додала:

– Ми всі такі раді, що ви до нас приїхали. Ми так сильно непокоїлися через шановну місіс Лайднер, чи не так, Луїзо?

– Невже? – З голосу місіс Лайднер було зрозуміло, що вона в це не вірить.

– О, так. Їй справді було дуже погано, сестро. Різні тривоги та перепади настрою. Ви знаєте, коли мені кажуть про когось: «Це просто нерви», я завжди говорю: але що може бути гірше? Нерви – це серцевина і центр людського буття, чи не так?

«Лицемірка», – подумала я собі.

Місіс Лайднер сухо відповіла:

– Що ж, вам більше не доведеться непокоїтися за мене, Маріє. Мною тепер опікуватиметься медсестра.

– Так, звичайно, – радо погодилась я.

– Я впевнена, тепер усе зміниться, – підтримала нас місіс Меркадо. – Ми всі відчували, що їй слід звернутися до лікаря або хоч щось зробити. Її нерви справді були розхитані, чи не так, любя Луїзо?

– Настільки, що я, здається, діяла на нерви вам, – відповіла та. – Ми можемо поговорити про щось цікавіше, ніж мої жалюгідні нездужання?

Тоді я зрозуміла, що місіс Лайднер належить до тих жінок, які легко створюють собі ворогів. В її крижаному тоні лунала грубість (не те що я б засуджувала її за це), від якої жовтуваті щоки місіс Меркадо аж почервоніли. Вона щось пробурмотіла, але місіс Лайднер підвелась і приєдналась до свого чоловіка на іншому краю даху. Думаю, він і не помітив її появи, аж доки вона поклала руку йому на плече. Лише тоді він швидко звів до неї очі. На його обличчі відобразилася любов і якесь палке запитання.

Місіс Лайднер ніжно кивнула. Незабаром, рука в руці, вони подалися до дальнього парапету і нарешті разом спустилися сходами.

- Він відданий їй, чи не так? - сказала місіс Меркадо.

- Так, - погодилась я. - Це дуже приємно бачити.

Вона глянула на мене якимось скося - її погляд був дивним, у ньому світилося нетерпіння.

- Як ви вважаєте, що з нею насправді не так, сестро? - запитала вона, трохи стишивши голос.

- Не думаю, що це щось серйозне, - весело відказала я. - Гадаю, вона трохи виснажена.

Місіс Меркадо досі свердлила мене очима - як тоді, за чаєм. Раптом вона запитала:

- Ви доглядаєте психічно хворих?

- О Боже, ні! - скрикнула я. - Що вас змусило про це подумати?

Вона трохи помовчала, а потім сказала:

- А вам відомо, як дивно вона поводить себе останнім часом? Доктор Лайднер розповів вам про це?

Я не пліткую про роботу. З іншого боку, з мого досвіду, від родичів часто дуже важко отримати достовірну інформацію. А поки ви не знаєте правди, то змушені працювати в темряві і користі з вас небагато. Звичайно, коли з пацієнтом працює лікар, тоді все інакше. Він повідомляє вам усе, що ви маєте знати. Але цього разу лікаря не було. Доктора Райлі ніколи не залучали як спеціаліста. І в глибині душі я не була впевнена, що доктор Лайднер розповів мені все, що знав. Часто інстинкт підказує чоловікам бути стриманими, і, треба визнати, це додає їм честі. Утім, якби я знала більше, то краще розуміла б, якого курсу триматися. Місіс Меркадо (про яку я подумки зробила собі зарубку як про маленьку злостиву кицьку) явно бажала попліткувати. І відверто кажучи, я хотіла почути, що вона має сказати, - хотіла і як людина, і як професіонал. Якщо вам так легше, можете вважати, що мені просто було цікаво.

І я сказала:

- Я так розумію, місіс Лайднер останнім часом не зовсім нормально поводитися?

На це місіс Меркадо неприємно розсміялася.

- Нормально? Маю вам сказати, що ні. Вона лякала нас до смерті. Розповіла, що однієї ночі в її вікно постукали пальці. Потім з'явилася долоня без руки. А далі показалося жовте обличчя, притиснене до шибки, але коли вона кинулася до вікна, усе зникло. Ну, ви ж розумієте, для всіх нас це трохи моторошно.

- Можливо, хтось над нею пожартував, - припустила я.

- О ні, вона все це просто вигадала. А три дні тому під час вечері майже за милу звідси, у селі, хтось почав стріляти. То вона як підскочить та як заверещить - це нас всіх дуже злякало. А доктор Лайднер кинувся до неї й поведився дуже сміховинно. «Це нічого, мила, це дурниці», - повторював.

Знаєте, сестро, я думаю, чоловіки іноді насправді заохочують жінок у цих істеричних вигадках. Шкода, бо це погано. Не слід заохочувати галюцинації.

- Звісно, якщо це справді галюцинації, - сухо уточнила я.

- А що ще це може бути?

Я не відповіла, бо не знала, що й сказати. Справа ставала дуже дивною. Тобто досить природно, коли людина в нервовому стані так реагує на постріли та крики. Але ця історія про примарне обличчя і долоню без руки... це вже щось інше. Я вирішила, що тут можливе одне з двох: або місіс Лайднер вигадала цю історію (як дитина, що робить спектакль, розповідаючи брехню про щось, чого насправді не сталося, щоби привернути до себе увагу), або ж це чийсь навмисний дурний жарт, як я припустила раніше. Я міркувала собі, що такий жарт може здаватися дуже смішним і вдалим для людини молоді, не надто чутливої - як-от, наприклад, для містера Колмана. Після цього я вирішила пильно стежити за ним. Дурні жарти можуть спричинити у нервових пацієнтів справжнє божевілля.

Місіс Меркадо косо глянула на мене:

- Вона здається дуже романтичною натурою, сестро, ви так не вважаєте? Це та категорія жінок, з якими завжди трапляються цікаві речі.

- І багато з нею трапилось? - уточнила я.

- Ну, її перший чоловік загинув на війні, коли їй було лише двадцять. Я думаю, це дуже зворушлива і романтична історія, а ви?

- Завжди є хтось, хто приймає калюжу за озеро, - сухо сказала я.

- О, сестро! Яке дивовижне спостереження!

І воно відповідає дійсності. Я від стількох жінок чула: «Ох, якби лишень Дональд - або Артур - або, вставте будь-яке ім'я, - був живий!» І я іноді думаю, що якби воно так і сталося, то він, найімовірніше, виявився б товстим, приземленим, запальним чоловіком середнього віку.

Темніло, і я запропонувала спуститися. Місіс Меркадо погодилась і запитала, чи не бажаю я побачити лабораторію.

- Мій чоловік зараз там, працює.

Я відповіла, що охоче сходжу туди, і ми пішли. Світло в приміщенні горіло, але нікого там не було. Місіс Меркадо показала мені деякі прилади і мідні прикраси, з якими працювали археологи, а також кістки, покриті воском.

- І куди подівся Джозеф? - дивувалася місіс Меркадо.

Вона зазирнула до креслярської, де працював Кері. Коли ми ввійшли, він навіть не подивився на нас, і мене вразив вираз надзвичайної напруженості на його обличчі. У мене одразу сяйнула думка: «Цей чоловік ледве стримується. Ще трохи, і він зірветься». І я згадала, що хтось мені вже казав про його напруженість.

Коли ми виходили, я повернула голову і кинула на нього останній погляд. Він схилився над аркушем паперу, міцно стиснувши губи, і туго натягнута на кістках шкіра знову, але цього разу ще сильніше, нагадала мені «голову мерця». Можливо, це було марення, але я подумала, що він схожий на старовинного лицаря, який збирається в бій і знає, що загине.

І знову я відчула його привабливість – таку надзвичайну і таку незбагненну.

Містера Меркадо ми знайшли у вітальні. Він пояснював місіс Лайднер деталі якогось нового робочого методу. Вона сиділа на дерев'яному стільці з прямою спинкою, вишиваючи квіти нитками з тонкого шовку, і мене знову вразив її дивний, тендітний, неземний вигляд. Вона здавалася радше казковою істотою, ніж людиною з плоті та крові.

Місіс Меркадо заговорила своїм високим і пронизливим голосом:

– А, ось ти де, Джозефе. Ми думали, що знайдемо тебе у лабораторії.

Він аж підскочив, і вигляд у нього був збентежений і розгублений, ніби поява дружини зруйнувала магічне закляття. Затинаючись, він пробелькотів:

– Я... я маю іти. Я саме... саме...

Він не закінчив фразу, а просто розвернувся до дверей.

Місіс Лайднер промовила своїм м'яким тягучим голосом:

– Ви повинні розповісти мені все до кінця, іншим разом. Це було дуже цікаво.

Вона звела на нас очі, досить мило, хоч і відсторонено, усміхнулась і знову схилилася над вишивкою.

За хвилину-дві вона сказала:

– Сестро, там є книжки. На будь-який смак. Оберіть собі й сідайте.

Я підійшла до книжкової полиці. Місіс Меркадо затрималася на кілька хвилин, а потім різко розвернулась і вийшла. Коли вона проходила повз мене, я побачила її обличчя, і воно мені не сподобалося. Здавалося, вона аж шаленіє від люті.

Мимоволі я згадала деякі речі щодо місіс Лайднер, на які мені натякала місіс Келсі. Не хотілося вірити в їхню правдивість, бо місіс Лайднер мені подобалась, але я однаково замислилася, чи не може бути у словах місіс Келсі дешиці істини.

Я не вважала, що місіс Лайднер сама в усьому винна, але факт залишався фактом: ані незугарна міс Джонсон, ані ця посередня мала злючка місіс Меркадо не могли з нею зрівнятися ні у шармі, ні у привабливості. Адже чоловіки залишаються чоловіками, хай де вони є. Завдяки своїй професії я швидко навчилася це помічати.

Меркадо, звісно, був для місіс Лайднер порожнім місцем, і я не вважаю, що її дійсно турбували його почуття, а от його дружину вони турбували. Якщо я не помиляюся, вона була не прихильна до місіс Лайднер і, якби могла, одразу насолити б їй.

Я подивилася на місіс Лайднер, що сиділа на стільці й вишивала свої гарні квіти – така далека і така відсторонена. Я відчувала, що повинна попередити її. Я гадала, що, можливо, вона не знає, наскільки дурними, необґрунтованими та жорстокими можуть бути ревності та ненависть і як мало потрібно, щоб вони спалахнули.

І тоді я сказала собі: «Емі Лезерен, ти ідіотка. Місіс Лайднер не дурна. Їй близько сорока, якщо вже не стукнуло, і вона, певно, знає про життя все».

Але я відчувала, що все-таки, можливо, вона не знає.

Вона мала такий дивний та незайманий вигляд.

Мені стало цікаво, яким було її життя. Я знала, що вона вийшла заміж за доктора Лайднера лише два роки тому. А за словами місіс Меркадо, її перший чоловік помер десь п'ятнадцять років тому.

Я підійшла і сіла біля неї з книжкою, але незабаром пішла мити руки перед вечерею. Страва була справді смачною – подали відмінне карі. Усі полягали спати рано, і я цьому зраділа, бо дуже втомилася.

Доктор Лайднер провів мене у кімнату, щоб перевірити, чи в мене є все необхідне.

Він тепло потиснув мені руку і гаряче запевнив мене:

– Ви їй подобаєтесь, сестро. Ви одразу змогли схилити її до себе. Я такий радий. Відчуваю, тепер усе буде добре.

Його завзяття було майже як у малого хлопчика.

Я також відчувала, що подобаюся місіс Лайднер, і була цим задоволена.

Але я не надто поділяла його оптимізм. Я відчувала, що в цій історії є щось більше, ніж відомо навіть йому.

Так, було щось – але я не могла вхопити, що саме. Утім, воно висіло в повітрі.

Ліжко в мене було зручне, але я не спала. Занадто багато міркувала.

Я постійно прокручувала в думках слова з вірша Джона Кітса, які мені довелося вчити у дитинстві. Я намагалася пригадати весь вірш, але постійно припускалася помилок, і це мене дратувало. Я завжди ненавиділа цей вірш – гадаю, тому, що мені довелося його вчити, хоча я цього не бажала. Але чомусь коли я прокинулася в темряві, то вперше побачила в його рядках якусь красу.

«Нещасний, чом ти помарнів, / Чом – як там далі? – день у день блукаєш сам?»[7 – Пер. В. Мисика.] Я вперше уявила собі обличчя лицаря, це було обличчя містера Кері – похмуре, напружене, бронзове обличчя, як у декого з тих бідних юнаків, що їх я бачила дівчинкою, під час війни... і мені стало шкода його... а потім я знову заснула і побачила, що La Belle Dame Sans Merci[8 – Героїня однойменної балади Джона Кітса, фея, яка поглядом і співом звабила лицаря і приречла його на смерть.] – це місіс Лайднер, і вона нахилилась убік, сидючи на коні й тримаючи в руках вишивку з квітами, – і раптом кінь спіткнувся, і скрізь лежали шматочки кісток, покриті воском. А далі я прокинулася, вся покрита гусячою шкірою, затремтіла і сказала собі, що після карі на ніч мені завжди сняться кошмари.

Розділ сьомий. Людина біля вікна

Гадаю, я краще одразу поясню: у цій історії не буде жодного місцевого колориту. Я нічого не знаю про археологію і не думаю, що хочу дізнатися. Морочитися з людьми, які давно померли, та ще й у місцях, про які всі забули, – ця праця для мене позбавлена сенсу. Містер Кері казав мені, що я не маю археологічного хисту, і, напевно, він мав цілковиту рацію.

Першого ж ранку після мого приїзду містер Кері запитав, чи хотіла б я завітати до палацу, який він... планував, як він висловився. Хоча я не можу зрозуміти, як можна планувати те, що трапилося так давно! Ну, я сказала, що охоче прийму його запрошення, і, правду кажучи, я з нетерпінням чекала на екскурсію. Адже виявилось, що цьому палацу майже три тисячі років. Мені було цікаво, які палаци зводили в ті часи і чи подібні вони до фотографій з розкопок гробниці Тутанхамона. Але зрештою – і в це складно повірити – я не побачила геть нічого, крім багнюки! Брудні стіни з мулу заввишки десь із кілька футів – от і все, що мені показали. Містер Кері провів мене туди і розповідав у подробицях, яке чудове це було подвір'я і який вигляд мали деякі покої, тут і на верхньому поверсі, і безліч інших кімнат, що виходили на центральний двір. А я тільки й могла подумки повторювати: «Але звідки він усе це знає?» Хоча, звичайно, я занадто ввічлива, щоб дійсно таке спитати. І я можу вам зізнатися, що я була така розчарована! Ці розкопки для мене здавалися не чим іншим, як багнюкою: ані мармуру, ані золота, ані чогось красивого – та з будинку моєї тітки у Кріклвуді вийшла б значно приголомшливіша руїна! А ті древні асирійці, або хто вони там були, ще називали себе царями! Показавши мені стародавній «палац», містер Кері передав мене отцеві Лавінї, і той показав мені решту кургану. Я трохи побоювалась отця Лавінї, який був іноземним ченцем і мав такий глибокий голос і все таке, – але він виявився дуже доброю людиною, хоча і трохи відстороненою. Іноді я відчувала, що для нього все це було не набагато реальнішим, ніж для мене.

Пізніше місис Лайднер пояснила мені байдужість отця до розкопок. Вона сказала, що його цікавили лише, як вона їх називала, «писемні документи». Вони, ці чудернацькі люди, писали все на глині, наносячи на неї язичницькі символи, але досить зрозуміло. Збереглися навіть шкільні таблички: вони містили настанови вчителя на одній стороні й відповідь учня на звороті. Зізнаюся, це мене більше зацікавило: якимось це більш по-людськи – коли ви розумієте, про що я. Отець Лавінї обійшов зі мною розкопки і показав мені, де стояли храми, де – палаци, а де – приватні будинки, а також привів мене на місце, яке, за його словами, було раннім аккадським кладовищем. Він розмовляв у дивний, уривчастий спосіб – просто кидав шматок інформації, а потім перестрибував до іншої теми.

Він сказав:

- Дивно, що ви сюди приїхали. Що, місис Лайднер дійсно хвора?
- Не зовсім хвора, – обережно відповіла я.

Він продовжив:

- Вона дивна жінка. І, думаю, небезпечна.
- Що ви маєте на увазі? – здивувалась я. – Небезпечна? У чому вона небезпечна?

Він задумливо похитав головою.

- Гадаю, вона безжальна, – мовив він. – Так, я думаю, вона може бути абсолютно безжальною.

- Вибачте мені, будь ласка, - обурилась я, - але я вважаю, ви говорите дурниці.

Він похитав головою і заперечив:

- Ви не знаєте жінок так, як їх знаю я.

Я подумала, що це просто смішно - почути таке від ченця. Так, звичайно, я припускаю, що він, можливо, чув багато чого у сповідях. Утім, його заява спантеличила мене, бо я не була впевнена, чи можуть ченці сповідувати, чи це лише обов'язок священників. Я вважала його ченцем через довгу вовняну рясу - якою він підмітав бруд, - а також через чотки і все таке!

- Так, вона може бути нещадною, - вів далі отець Лавіньї. - Я в цьому абсолютно впевнений. А втім, хоча вона така жорстка - як камінь, як мармур, - усе-таки вона боїться. Але чого саме?

А це, подумала я, воліли б знати ми всі!

Принаймні, можливо, знав її чоловік, але навряд чи хтось іще.

Раптом отець Лавіньї подивився на мене своїми пронизливими, темними очима.

- Тут дивно? На вашу думку, щось тут не так? Чи все цілком природно?

- Не цілком природно, - подумавши, визнала я. - Жити тут досить приємно, якщо говорити про побутові речі, але відчуття не дуже комфортні.

- Мені також тут не затишно. Я гадаю, - його іноземний акцент раптом став помітніший, - що щось назріває. Доктор Лайднер теж сам на себе не схожий. Його також щось непокоїть.

- Здоров'я його дружини?

- Мабуть, так. Але є щось більше. Існує... як мені це сказати... тривожність.

І так воно й було: я теж відчувала тривожність.

На той момент наша бесіда закінчилася, бо до нас підійшов доктор Лайднер. Він показав мені могилу дитини, яку археологи щойно розкопали. Вона мала досить жалюгідний вигляд: маленькі кістки, горщик або два, і трохи маленьких крупинок, які, за словами доктора Лайднера, були намистом із бісеру.

Розсміятися мене змусили робітники. Я ніколи не бачила такої кількості опудал: усі в довгих спідницях і ганчір'ї, а голови у них були перев'язані так, ніби у них боліли зуби. І щоразу, коли вони ходили сюди-туди, несучи кошики з землею, вони починали співати - принаймні, я гадаю, це мав бути спів - дивний монотонний спів, який лунав знову і знову. Я помітила, що у більшості очі були у жахливому стані: усі вкриті виділеннями, а один чи два робітники взагалі здалися мені напівсліпими. Я саме думала про те, які ж вони жалюгідні, коли раптом доктор Лайднер сказав: «Досить привабливі чоловіки, чи не так?» І я подумала - в якому дивному світі ми живемо і як дві різні людини можуть бачити в тому самому абсолютно різних речі. Я це не дуже добре висловила, але ви можете здогадатися, що я мала на увазі.

За деякий час доктор Лайднер сказав, що збирається повернутися додому на ранкову чашку чаю. Тож ми з ним пішли назад, і він розповів мені деякі

речі про розкопки. Завдяки його поясненням я змінила свою точку зору. Я начебто почала бачити: як усе було раніше – усі ці вулиці та будинки, і він показав мені печі, де колись пекли хліб, і сказав, що араби й нині використовують такі ж.

Коли ми повернулися до будинку, місіс Лайднер уже встала з ліжка. Сьогодні вона мала кращий вигляд, не здавалася такою худою та втомленою. Чай принесли майже одразу, і доктор Лайднер розповів їй про те, що він знайшов уранці на розкопках. Потім повернувся до роботи, а місіс Лайднер запитала мене, чи не хотіла б я побачити деякі знахідки, які вони встигли зібрати на той момент. Звичайно, я сказала «так», і вона повела мене у кімнату старожитностей. Навколо лежало багато речей, і мені здалося, що це все здебільшого розбиті горщики, або ж ті, які були або зібрані під реставрацію, або вже склеєні. Я тоді подумала, що все це можна просто викинути.

– Боже, Боже, – зітхнула я, – шкода, що всі вони такі побиті, чи не так? Чи справді їх варто зберігати?

Місіс Лайднер легенько всміхнулась і сказала:

– Тільки Ерікові цього не кажіть. Горщики цікавлять його більше, ніж будь-що на світі, деякі з них – це найдавніші речі, які ми маємо, і, можливо, їм аж сім тисяч років.

І вона пояснила мені, що деякі уламки знайшли у дуже глибокому розрізі основи пагорба і що тисячі років тому їх розбили і зашарували бітумом – отже, ще тоді люди цінували свої речі так само, як і в наші дні.

– А зараз, – продовжила вона, – я покажу вам щось більш захопливе.

І вона зняла з полиці коробку і показала мені розкішний золотий кинджал з темно-синім камінням у руків'ї.

Я аж скрикнула від захвату.

Місіс Лайднер розсміялася.

– Так, золото всім подобається! За винятком мого чоловіка.

– А чому доктор Лайднер його не любить?

– Ну, по-перше, воно дороге коштує. Ми повинні заплатити робітникам, які його знайшли, стільки ж, скільки важить золото у знахідці.

– Боже милостивий! – вигукнула я. – Але чому так?

– О, так заведено. Ми таким чином запобігаємо крадіжкам. Розумієте, якби вони його вкрали, то дивилися б на нього не як на археологічну цінність, а як на предмет з дорогоцінних металів. Тому вони його розплавляють. Тож ми заохочуємо їх бути чесними.

Вона зняла ще один піднос і показала мені справді красиву золоту чашу з вибитими на ній баранячими головами.

Я знову скрикнула.

– Розкішна, чи не так? Вона зберігалась у могилі правителя. Ми натрапляли й на інші царські могили, але більшість із них були пограбовані. Ця чаша – наша найдорожча знахідка. Вона – одна з найчудовіших

старожитностей з-поміж усіх знайдених. Період раннього Аккаду. Унікальна річ.

Раптом, насупившись, місіс Лайднер піднесла чашу до очей і обережно пошкребла її нігтем.

– Як незвично! На ній насправді віск. Хтось, мабуть, був тут зі свічкою.

Вона відірвала маленьку лусочку і повернула чашу на місце.

Після цього вона показала мені кілька химерних маленьких теракотових статуєток – але більшість із них вразили мене своєю непристойністю. Ох і брудні ж думки були у цих давніх людей, маю сказати!

Коли ми повернулися на веранду, там сиділа місіс Меркадо і лакувала нігті. Вона тримала їх перед собою, захоплюючись ефектом. Я подумала собі, що нічого огиднішого за цей оранжево-червоний колір навіть уявити не можна.

Місіс Лайднер принесла з собою з кімнати старожитностей дуже тендітне маленьке блюдце, розбите на кілька шматочків, і зараз вона почала збирати їх до купи. Я спостерігала за нею хвилину чи дві, а потім запитала, чи можу я допомогти.

– О, так, тут ще є багато!

Вона принесла велику кількість розбитих гончарних виробів, і ми почали працювати. Незабаром я захопилася процесом, і вона похвалила мої здібності. Гадаю, у більшості медсестер спритні пальці.

– Які всі зайняті, – фиркнула місіс Меркадо. – Тепер я почуваюся такою жакливою ледаркою. Звісно, я і є ледарка.

– Чом би й не поледарювати, якщо вам це так подобається? – промовила місіс Лайднер на диво байдужим тоном.

О дванадцятій ми обідали. Згодом доктор Лайднер та містер Меркадо почали чистити глиняний посуд, наливаючи на нього розчин соляної кислоти. Один із горщиків виявився чудового сливового кольору, а на іншому з'явився візерунок бичачих рогів. Я ніби побачила фокус: увесь сухий бруд, який не можна прибрати за допомогою навіть дуже ретельного миття, спінився і випарився.

Містер Кері та містер Колман повернулися до розкопок, а містер Райтер пішов у фотомайстерню.

– Що ти робитимеш, Луїзо? – запитав доктор Лайднер у своєї дружини. – Може, поспиш трохи?

Я зрозуміла, що місіс Лайднер зазвичай відпочиває після обіду.

– Я полежу близько години. А потім, можливо, піду прогулятися.

– Добре. Медсестра піде з тобою, чи не так?

– Звичайно, – кивнула я.

– Ні, ні, – раптом заперечила місіс Лайднер, – мені подобається гуляти наодинці. Сестра не повинна нескінченно чергувати біля мене, не випускаючи з очей.

- Але я б хотіла пройтись, - наполягала я.

- Ні, справді, я бажаю, щоб ви залишилися тут. - Вона вимовила це твердо, майже беззаперечно. - Мені потрібно іноді залишатися на самоті. Справді потрібно.

Я, звичайно, не наполягала. Але коли і собі пішла трошки подрімати, то вельми дивувалася, що місіс Лайднер, з її лякливістю, так несамовито бажає ходити без будь-якого супроводу.

Коли о пів на третю я вийшла зі своєї кімнати, надворі нікого не було, крім маленького слуги з великою мідною ванною, який мив гончарні вироби, та містера Еммота, який сортував і розкладав їх. Коли я рушила до них, крізь арку ввійшла місіс Лайднер. Вона здавалася жвавішою, ніж досі. Її очі блищали, і вона мала бадьорий і майже веселий вигляд.

Доктор Лайднер вийшов із лабораторії й підійшов до дружини, щоб показати великий таріль з бичачими рогами.

- Доісторичні рівні надзвичайно плідні, - повідомив він. - Цей сезон неймовірно гарний. Знайти цю гробницю на самому початку робіт - справжня удача. Єдина людина, яка може скаржитися, - це отець Лавіньї. Досі ми майже не знаходили табличок.

- Він, здається, не дуже багато працював із тими, що у нас є, - сухо зауважила місіс Лайднер. - Можливо, Лавіньї - чудовий епіграфіст, але надзвичайно ледачий. Він проводить увесь свій час після обіду в ліжку.

- Так, ми сумуємо за Бердом, - погодився з нею доктор Лайднер. - А цей чоловік мене трохи вражає своєю неортодоксальністю, хоча, звичайно, не мені судити. Але один чи два його переклади щонайменше здивували мене. Я просто не можу повірити, наприклад, що він має рацію стосовно того напису на цеглі, але, мабуть, він щось знає...

Після чаю місіс Лайднер запитала мене, чи хотіла б я прогулятися з нею до річки. Я подумала, що, можливо, вона боїться, що образила мене, відмовившись від мого супроводу після обіду.

Я хотіла, щоб вона зрозуміла: я не така чутлива, - тому одразу погодилася.

Це був прекрасний вечір. Стежка вела між полями ячменю, а потім повз квітучі фруктові дерева. Нарешті ми підійшли до краю Тигру. Одразу ж ліворуч від нас виник пагорб на місці стародавнього поселення; робітники співали свою дивну монотонну пісню. Трохи праворуч я побачила велике водяне колесо, яке видавало дивний звук, схожий на стогін. Спочатку цей звук неабияк нервував мене, але згодом він мені навіть сподобався і почав справляти на мене дивовижний заспокійливий ефект. За водяним колесом стояло село, де мешкала основна частина робітників, що приходили до нас.

- Тут красиво, чи не так? - зазначила місіс Лайднер.

- Тут дуже спокійно, - відповіла я. - Дивне відчуття - що я так далеко звідусіль.

- Далеко звідусіль, - повторила місіс Лайднер. - Так. Тут принаймні можна сподіватися на безпеку.

Я різко поглянула на неї, але зрозуміла: вона говорила більше до себе, ніж до мене, і, найімовірніше, вона не усвідомлювала, що її слова пролунали як одкровення.

Ми подалися назад, до будинку.

Раптом місіс Лайднер так сильно схопила мене за руку, що я ледь не скрикнула.

– Хто це, сестро? І що він робить?

На певній відстані попереду нас, саме там, де стежка пролягала біля будинку експедиції, стояв чоловік. На ньому був європейський одяг, і, здавалося, він стоїть навшпінках і намагається зазирнути у вікно.

Ми не зводили з нього очей. Раптом він озирнувся, побачив, що ми за ним спостерігаємо, і одразу ж пішов у наш бік. Місіс Лайднер ще сильніше стиснула мою руку.

– Сестро, – прошепотіла вона. – Сестро...

– Усе гаразд, любя, усе гаразд, – заспокійливо промовила я.

Чоловік зрівнявся з нами і пройшов повз. Він був іракцем, і щойно місіс Лайднер побачила його зблизька, вона з полегшенням зітхнула.

– Він лише місцевий, – сказала вона.

Ми пішли собі далі. Проходячи повз будинок, я поглянула на вікна. Вони були не лише заграбовані, а й перебували занадто високо від землі, щоб можна було зазирнути в приміщення: рівень землі тут був нижчий, ніж усередині двору.

– Мабуть, він зробив це зі звичайної цікавості, – припустила я.

Місіс Лайднер кивнула.

– Усе так. Але я на хвилину подумала...

Вона замовкла.

Я думала про себе: «Ви подумали – про що? Ось що я хотіла б знати. Про що ви думали?»

Але тепер я вже знала точно: місіс Лайднер боїться певної людини з плоті й крові.

Розділ восьмий. Нічна тривога

Трохи важко визначити точно, які події слід виокремити з того, що трапилося за тиждень, відколи я прибула до Тель-Ярімджі.

Озираючись на той час і виходячи з моїх теперішніх знань, я бачу безліч маленьких ознак та прикмет, до яких я тоді була зовсім сліпою.

Однак, бажаючи розповісти історію належним чином, я думаю, мені слід спробувати відновити той стан, в якому я тоді перебувала, – спантеличеної, стривоженої жінки, сповненої підозр, що щось не так, і ці підозри міцнішали кожного дня.

Бо в одному я не сумнівалася: дивне відчуття напруження і скутості – не вигадка. Воно відповідало дійсності. Навіть нечутливий Білл Колман одного разу зазначив:

– Це місце змушує мене нервуватися, – почувла я його скарги. – Вони завжди такі похмурі?

Він звертався до Девіда Еммота, іншого помічника. Містер Еммот мені радше подобався: я була впевнена, що його мовчазність не є ознакою недружності. У ньому відчувалося щось непохитне і заспокійливе у цій атмосфері загальної непевності, коли ніхто не знав, що саме відчували чи думали інші.

– Так, – сказав він у відповідь містерові Колману. – Цього разу все не так, як торік.

Але більше на цю тему він нічого не додав і взагалі не говорив більше.

– Я не можу зрозуміти, що ви, власне кажучи, маєте на увазі, – роздратовано буркнув містер Колман.

Еммот знизав плечима, але не відповів.

У мене сталася досить пізнавальна розмова з міс Джонсон. Ця жінка мені дуже сподобалась: вона здалася мені обдарованою, практичною та розумною людиною. До того ж мені впало в око її відверте поклоніння таланту доктора Лайднера.

Користуючись нагодою, вона розповіла мені історію його життя з юних днів. Вона знала кожне місце, де він проводив розкопки, і результати цих розкопок. Я майже наважуся присягнути, що міс Джонсон могла процитувати кожну лекцію, яку він коли-небудь читав, бо вважала його, як вона мені зізналася, найкращим з нині живих археологів.

– І водночас він такий простий. Такий... не сьогосвітній. Йому зовсім не властива зарозумілість. Тільки справді чудова людина може бути такою простою.

– Досить точно підмічено, – погодилась я. – Великим людям не потрібно підкреслювати свою значущість.

– І він такий безтурботний... я не можу передати вам, як весело ми проводили час у перші роки, коли приїздили сюди, – він, Річард Кері та я. Ми були такою щасливою компанією. Звичайно, Річард Кері працював із ним до цього, у Палестині. Їхній дружбі вже десять років. Ну а я знаю його вже майже сім.

– Який вродливий чоловік, цей містер Кері, – зауважила я.

– Так, гадаю, так воно і є.

Вона промовила це досить різко.

– Але він трохи замкнений, чи не так?

– Він раніше таким не був, – швидко відповіла міс Джонсон. – Це лише відтоді...

Вона несподівано замовкла.

– Лише відтоді... – повторила я, спонукаючи її говорити далі.

– Ну, то я так. – Міс Джонсон багатозначно знизала плечима. – Зараз багато чого змінилося.

Я не відповіла. Я сподівалася, що вона продовжить – і так воно і сталося, – але перед тим як висловити свої зауваження, вона розсміялася, ніби бажаючи зменшити їхню важливість.

– Боюся, я досить консервативна і старомодна людина. Я іноді думаю, що, коли дружині археолога не дуже цікаві всі ці розкопки, з її боку було б розумніше не супроводжувати експедицію. Це часто призводить до суперечок.

– Місіс Меркадо... – припустила я.

– А, ви про неї! – Міс Джонсон відмахнулася від мого припущення. – Я мала на увазі місіс Лайднер. Вона дуже чарівна жінка, і можна зрозуміти, чому доктор Лайднер «запав на неї» – якщо використовувати жаргон. Але я не можу не відчувати, що вона тут не на місці. Луїза порушує тутешні порядки.

Тож міс Джонсон погодилася з місіс Келсі, що саме місіс Лайднер відповідає за напружену атмосферу. Але звідки взялися страхи самої місіс Лайднер?

– І вона порушує його спокій, – палко додала міс Джонсон. – Звичайно, я... ну, як вірний, але ревнивий старий пес. Мені не подобається бачити його таким стомленим і стурбованим. Він мав би повністю зосередитися на роботі, а не займатися дружиною та її дурними страхами! Якщо вона боїться іздити до таких Богом покинутих місць, краще б вона залишилася в Америці. Я терпіти не можу людей, які приїжджають на місце і там нічого не роблять, тільки скаржаться!

А потім, трохи злякавшись, що сказала більше, ніж хотіла, вона додала:

– Звісно, я дуже нею захоплююся. Вона прекрасна жінка і до того ж може бути дуже чарівною, коли захоче.

І більше вона до цієї теми не поверталася.

Мені подумалось, що всюди і завжди те саме: де збирається кілька жінок, одразу з'являються ревності. Міс Джонсон відверто не любила дружину свого шефа (це, мабуть, природно), а місіс Меркадо, якщо я не помилялася, її навіть ненавиділа.

Іншою людиною, якій не подобалася місіс Лайднер, була Шейла Райлі. Вона приїздила на розкопки кілька разів: один раз – машиною і двічі – разом із молодим чоловіком на коні (я маю на увазі, звичайно, двох коней). Я чогось підозрювала, що вона мала слабкість до мовчазного молодого американця, Еммота. Коли він чергував на розкопках, вона зазвичай залишалася потеревенити з ним, і я думала, що він теж захоплюється нею.

Одного разу місіс Лайднер прокоментувала це за обідом – як мені здалося, досить нерозсудливо.

– Донька Райлі досі полює на Девіда, – коротко розсміявшись, сказала вона. – Бідолашний Девід, вона переслідуює тебе навіть на розкопках! Яка нерозумна дівчинка!

Містер Еммот не відповів, але навіть засмага не змогла приховати, як почервоніло його обличчя. Він підвів голову і подивився просто їй в очі – таким... дуже дивним поглядом – прямим, стійким, наче з викликом.

Вона ледь-ледь усміхнулась і відвела погляд.

Я почула, як отець Лавіньї щось пробурмотів, але коли я спитала його: «Що, вибаچه?» – він просто похитав головою і нічого не відповів.

Після цього, того ж дня, містер Колман сказав мені:

– Річ у тім, що я спочатку занадто сильно не любив місис Л. Вона затикала мені рота кожного разу, коли я щось хотів сказати. Але зараз я почав краще її розуміти. Вона одна з найдобриших жінок, яких я коли-небудь зустрічав. Коли ви опиняєтеся в її товаристві, то, навіть не усвідомлюючи цього, починаєте розповідати їй усі безглузді історії, в які коли-небудь потрапляли. Я знаю, у неї зуб на Шейлу Райлі, але ж Шейла раз чи два була з нею диявольськи грубою. Це найгірший недолік Шейли – вона не вміє поводитися. І норов у неї, наче у фурії!

У це я цілком могла повірити. Доктор Райлі розпестив її.

– Звісно, вона дуже впевнена у собі, адже вона – єдина молода жінка у цьому місці. Але це не виправдовує її тону в розмові з Луїзою: ніби місис Лайднер для неї – двоюрідна бабуся. Місис Л. уже не зовсім дівчинка, але вона пекельно красива жінка. Луїза схожа на тих казкових жінок, які виходять із болота з вогнями і заманюють нас. – І він гірко додав: – Ви не скажете про Шейлу, що вона когось заманює. Усе, що вона вміє, – це водити хлопців за носа.

Я пригадую лише два інші випадки, про які варто сказати.

Перший – коли я йшла до лабораторії по ацетон, щоб почистити пальці, які стали липкими від клеєння керамічних виробів. Містер Меркадо сидів у кутку, похиливши голову на руки, і я подумала, що він спить. Я взяла потрібну мені пляшку і пішла геть.

Того ж вечора, на мій превеликий подив, місис Меркадо раптом накинулася на мене.

– Ви брали пляшку ацетону в лабораторії?

– Так, – відповіла я, – взяла.

– Але ж вам добре відомо, що в кімнаті старожитностей завжди зберігається пляшечка.

Сказано це було досить сердито.

– Справді? Я не знала.

– Гадаю, усе ви знали! Вам просто закортіло понишпорити там. Я знаю, які ви – медсестри.

Я витріщилася на неї.

– Я не знаю, про що ви кажете, місис Меркадо, – з гідністю відповіла я, – але я не люблю нишпорити.

– Ні! Звичайно ж ні. Гадаєте, я не знаю, для чого ви тут?

Правду кажучи, на хвилину чи дві я подумала, що вона, напевно, випила. Я пішла, не промовивши більше ні слова. Але мені здалось, що це дуже дивно.

В іншому випадку нічого особливого не було. Я намагалася спокусити цуценя шматочком хліба. Але воно виявилось дуже боязким, адже всі арабські собаки переконані, що від людини не слід очікувати нічого доброго. Воно побігло геть, а я пішла за ним крізь арку і зайшла за ріг будинку. Я так швидко це зробила, що несподівано наскочила на отця Лавіньї та ще одного чоловіка, який стояв поруч. І тільки за хвилину я збагнула, що той інший чоловік саме той, хто намагався зазирнути у вікно, коли ми з місіс Лайднер помітили його.

Я перепросила, а отець Лавіньї всміхнувся і, попрощавшись з іншим чоловіком, пішов зі мною додому.

– Ви знаєте, – почав він, – мені дуже соромно. Я вивчаю східні мови, але ніхто з робітників на розкопках не може мене зрозуміти! Це принизливо, розумієте? Я намагався поспілкуватись арабською мовою з тим чоловіком, який живе тут, у місті, щоб перевірити свій рівень знань, – але мені це не дуже вдалося. Лайднер каже, що моя арабська занадто правильна.

Ось і вся історія. Але у мене просто з голови не йшло, що дивно, чому той чоловік усе-таки тинявся навколо будинку.

Тієї ж ночі у нас трапився переполох.

Мабуть, було близько другої години ночі. У мене сторожкий сон, як і в більшості медсестер, тож коли в мою кімнату відчинилися двері, я прокинулася і негайно сіла в ліжку.

– Сестро, сестро!

Це був голос місіс Лайднер – низький і наполегливий.

Я тернула сірником і запалила свічку.

Жінка, одягнена у довгий синій халат, завмерла біля дверей, наче її паралізувало від жаху.

– У кімнаті поруч із моєю хтось е... Я чула, як там хтось шкребеться по стіні.

Я зіскочила з ліжка і підійшла до неї.

– Усе гаразд, – запевнила її я, – я тут. Не бійтеся, моя люба.

– Покличте Еріка, – прошепотіла вона.

Я кивнула, вибігла назовні й постукала у його двері. За хвилину він був із нами. Місіс Лайднер сиділа на моєму ліжку і хапала ротом повітря.

– Я чула його, – прошепотіла вона, – я чула, як він шкребеться по стіні.

– Хтось е у кімнаті старожитностей? – скрикнув доктор Лайднер.

Він швидко вибіг, і в моїй голові промайнуло, як по-різному реагують ці двоє. Страх місіс Лайднер був цілком особистим, але розум доктора Лайднера змусив його бігти до своїх коштовних скарбів.

– Кімната старожитностей! – ахнула місіс Лайднер. – Звісно ж! Як безглуздо з мого боку!

Вона встала з ліжка, сильніше загорнулася в халат і веліла мені піти з нею.

Ми прибули у кімнату старожитностей і знайшли там доктора Лайднера та отця Лавіньї. Той також прибіг сюди, щоб перевірити, чи все гаразд, коли почув шум, і йому навіть здалося, що у цій кімнаті горіло світло. Він затримався, щоби взути капці й схопити факел, але коли прийшов сюди, тут уже нікого не було. До того ж двері були належним чином зачинені, як і годиться вночі.

І поки він перевіряв, чи нічого не вкрадено, до нього приєднався доктор Лайднер.

Більше нічого дізнатися не вдалося. Зовнішня брама була замкнена. Охоронці присягалися, що ніхто не міг потрапити ззовні, але оскільки вони, ймовірно, міцно спали, це пролунало непереконливо. Жодного сліду зловмисника вони не знайшли, і всі скарби лежали на своїх місцях.

Цілком можливо, що місіс Лайднер збентежив шум, який зчинив отець Лавіньї, знімаючи ящики з полиць, коли намагався переконатися, що все в порядку.

З іншого боку, сам отець Лавіньї був упевнений, що: (а) почув кроки людини, яка проходила повз його вікно, і (б) побачив мерехтіння світла, можливо факела, у кімнаті старожитностей.

Більше ніхто нічого не чув і не бачив.

Цей інцидент має велике значення в моїй розповіді, оскільки на завтра він спонукав місіс Лайднер розповісти мені все, що було у неї на душі.

Розділ дев'ятий. Розповідь місіс Лайднер

Ми щойно закінчили обід, і місіс Лайднер, як завжди о цій порі, пішла до своєї спальні відпочивати. Я влаштувала її в ліжку, підклавши їй безліч подушок і давши книжку, і вже виходила з кімнати, аж раптом вона мене покликала.

– Не йдіть, сестро, я хочу вам дещо розповісти.

Я повернулася до кімнати.

– Зачиніть двері.

Я підкорилася.

Місіс Лайднер встала з ліжка і почала ходити по кімнаті. Я зрозуміла, що вона збирається щось вирішити, і мені не хотілося цей процес перебивати. Вона відверто вагалася.

Нарешті вона, здається, досить заспокоїлася, різко розвернулася до мене і сказала:

– Сідайте.

Я тихенько сіла за стіл. Вона нервово почала:

– Ви, напевно, ламаєте собі голову над тим, що трапилося?

Я просто кивнула, нічого не відповівши.

– Я вирішила розповісти вам усе! Я мушу це сказати комусь, або я втрачу розум.

– Так, – погодилась я, – гадаю, це насправді було б дуже добре. Не так уже й просто зрозуміти, що краще зробити, коли тебе тримають у невіданні.

Місіс Лайднер перервала свою тривожну ходу і подивилася на мене.

– Чи вам відомо, чого я боюся?

– Якогось чоловіка, – відповіла я.

– Так, але я не сказала «кого», я сказала «чого».

Я чекала. Вона продовжила:

– Я боюся, що мене вб'ють!

Ну нарешті вона це сказала. Я не збиралася демонструвати великого занепокоєння, адже місіс Лайднер і так була занадто близько до істерики.

– Боже мій, – ахнула я, – і це все?

Раптом вона розсміялася. Вона сміялася й сміялася, аж сльози бігли по її обличчю.

– Як ви це сказали! – задихалася вона. – Як ви це сказали...

– Ну досить, досить, так не годиться, – різко сказала я.

Я всадила її на стілець, підійшла до умивальника, дістала холодну губку і обмила їй лоба і зап'ястя.

– Ну, все, годі дуркувати, – суворо промовила я, – тепер розкажіть мені все спокійно та зважено.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (https://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=65264691&lfrom=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

notes

Сноски

1

Парафраз наказу Чирвового Короля з «Аліси в Країні Чудес» Льюїса Керрола (за пер. В. Корнієнка). (Тут і далі прим. пер.)

2

Кокетка (фр.).

3

Пелем Вудгауз (1881–1975) – англійський письменник-гуморист, зокрема відомий творами про дворецького Дживза і його господаря Берті Вустера.

4

Покваптеся! (араб.).

5

Сара Гемп – медсестра з роману Чарльза Дікенса «Мартін Чезлвіт».

6

Принеси води (араб.).

7

Пер. В. Мисика.

Героїня однойменної балади Джона Кітса, фея, яка поглядом і співом звабила лицаря і приречла його на смерть.